

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.”

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling. f 2.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland „ 4.—
 Afzonderlijke nummers „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje f 2.—
 Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO”, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvingen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

INHOUD: De jongste ongeregelheden op Java. — De Vrijrechten over de Boroboedoer. — Varia op Onderwijsgebied. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Pest op Java. — Personalia. — Suriname. — Feuilleton. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — O- en W.-Ind. Literatuur. — Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen. — Offic. Ber.

De jongste Ongeregelheden op Java.

(Aangeboden).

In de vorige maanden hebben zich langs de Noordkust van Java een reeks van feiten voorgedaan, die men, hoe men er ook over denken en spreken moge, als zeer ernstig moet beschouwen.

Ze staan toch volstrekt niet op zichzelf, maar wijzen in hun onderling verband heen op ernstige grieven.

Er zit achter het gebeurde meer dan een oppervlakkig kenner van de toestanden wel zou denken.

Het zijn geen uitingen van rassenhaat alleen geweest, die de bedrivers der jongste gruwelen hebben beheerscht.

Het waren geen vechtpartijen van louter incidentele aard tusschen personen, die alleen uit verschil van nationaliteit, godsdienst of partijbelang zich tegen elkander wapenden.

De zaak heeft geen breeden internationalen achtergrond; geen behoudspolitiek lag daaraan ten grondslag, wat men er ook als vermoedelijke oorzaken bij moge halen.

Het zijn uitsluitend de noodzakelijke gevolgen van een verstoord oeconomisch evenwicht, dat niet kon uitblijven bij een reeks van maatregelen van ethischen aard ten bate der inlandse bevolking genomen, die nu blijken niet altijd voldoende te zijn overwogen in hun onderling verband.

Wij zullen trachten dit causaal verband in de volgende regels bloot te leggen — omdat het noodzakelijk is geworden in het openbaar de aandacht te vestigen op een reeks van maatregelen, die naar onze innige overtuiging, de versterking van het evenwicht met zich moest brengen.

Vrees is altijd een slechte raadgeefster geweest in de koloniale politiek. Toch was zij reeds van af 1898 aan het woord en zij heeft ons tal van verrassingen bereid en zal er nog wel meer verschaffen. — Steeds was de leus onzer Regeering: voorkoming van moeilijkheden met andere nationaliteiten in ons eilandrijk, door toe te geven aan alle eischen, die ons werden gesteld.

In 1898 werden de Japanners met Europeanen gelijkgesteld, met welken maatregel opeens de erfvijanden van China in een meer bevoorrechte positie werden gebracht.

Onze nieuwe vrienden, slimme handelaren als zij zijn, hebben van dit voorrecht, dat hun niet toekwam, slechts een zeer spaarzaam en bescheiden gebruik gemaakt en hebben zich alleen op enkele plaatsen der Buitenbezittingen een weinig ingedrongen — Tapanoelie, Medan, Dobo zijn daarvoor bewijs.

Kamfer voor de buskruitfabricatie — het rookloos kruit van den modernen oorlog — tabak en parelen lokten hen aan.

Zij importeerden lucifers, chemicaliën, curiosa en vrouwen, maar daar bleef het bij. Gebrek aan kapitaal was daarvan oorzaak. Zij zagen tegenover zich een economisch ingeburgerde, niet van kapitaal ontblooten tegenstander in den Chinees, die hun belette de vleugels uit te slaan, hen overal teruggedrongen en die hun belette veel gebruik te maken van de hun door onze Regeering zoo vrijgevig geschonken voorrechten.

Wij laten hier de enkele gevallen van arrogante aanmatiging van den Japanner tegenover den Europeaan buiten beschouwing, als hebbende weinig betekenis.

Wat tegenover den Japanner na enkele jaren zoo goed was gelukt, kon naar het inzicht der Jong-Chineez nu ook wel eens beproefd worden tegenover den Europeaan. Men kon nog wel geen gelijkstelling in rechten met den Europeaan, hier onder zoo talloze schakeering vertegenwoordigd, verkrijgen, maar men kon althans nu trachten naar het uiterlijk aanzien op hem te gelijken — in kleeding en uiterlijk vertoon. In 1902 werd op enkele plaatsen in de binnenlanden van Java eene beweging onder de Jong-Chineez waargenomen om den staart af te scheren en de Europeesche kleederdracht zoo getrouw mogelijk na te bootsen.

Als reden werd opgegeven, dat het dragen van een staart hinderlijk en ook gevaarlijk was bij het fietsrijden en men kon alleen deze beweging, die door de Chineesche couranten zeer werd aangemoedigd, tegengaan door aan niet als zoodanig gekleede Chineez reispassen te weigeren.

De toenmalige Regeering wilde hiervan echter niets weten en beweerde zich niet te willen inlaten met de kleederdracht harer onderdanen. Hier was de vrees aan het woord. De gevolgen dezer lankmoedigheid deden zich weldra gevoelen.

In 1903 trachtten de Soerabajasche Chineez den Europeeschen importhandel te boycotten, hetgeen echter niet gelukte, alhoewel belangrijke schade werd toegebracht, hetgeen leidde tot inmenging van het bestuur ter verzoening van partijen.

De daardoor onder het Chineesch kapitaal ontstane wrevel uitte zich op verschillende wijze. Men begon moeilijkheden te zoeken tegen bestuur en Regeering, ondanks het aan allen toegekend Nederlandsch onderdaanschap in 1910 — dat echter niemand bevredigde.

Hiertoe werd gereede aanleiding gevonden en helaas ook dikwerf gegeven.

Behalve de vele vexatiën, waaraan de Chineez in de binnenlanden van de zijde van bekrompen bestuursambtenaren, bij de toepassing van het reispassenstelsel, waren blootgesteld — vexatiën, die hen soms gevangenen maakte ter plaatse en in de wijken hunner inwonag — hadden verwonderlijke politieemaatregelen en zeer bijzondere uitspraken ter politierol te Batavia en elders ontevredenheid opgewekt.

De Regeering ging van af 1897 steeds door de Chineesche kapitalisten uit 's lands pachten te werven — opiumpacht, pandhuispacht, kleine middelen, overvaarten, etc. werden afgeschafte en sinds 1910 begon het landbouwerdied voor Inlanders hen ook te verdringen uit den rol van voorschotgevers en beleeners op landbouwproducten — speciaal op padi en rijst.

Deze ongelijke strijd op oeconomisch gebied — liever gezegd op het algemeen exploitatieveld van den kapitalist op Java — moest wel eindigen met de nederlaag van het Chineesch kapitaal.

Het zijn vooral deze nederlagen, op geldelijk gebied, die, gevoegd bij de achteruitstelling bij den Japanner, den Turk, den Pers, den Armeniaan, den Jood en den Christen-Europeaan in alle nuances van demoralisatie, die den hiergeboren Chinees hebben verbitterd en hen de gelijkstelling met den Inlander, den Arabier, den Keking en den Kodja, tot een ware nachtmerrie hebben gemaakt, vooral nadat omstreeks 1910 de ethische politiek voor den Inlander alle grenzen begon te buiten te gaan en enorme uitgaven begon te eischen voor de scholastieke ontwikkeling van den Javaan.

Zoo naderde het begin van 1911. De Regeering, die, naar de uiterlijke verschijnselen te oordeelen, den storm voorzag, die door haar-zelve van af 1898 was voorbereid, die bovendien van af dien tijd haar corps besturende ambtenaren steeds door had gekastijd en gedéprimeerd — sloeg van schrik bevangen door de steeds sterker wordende eischen der Chineesche Vereenigingen, ineens om en wilde — te laat — het komend gevaar voor binnenlandsche onlusten bezweren. Het passen- en wijkenstelsel werd verzacht — Hollandsch-Chineesche scholen met Europeesche onderwijzers opgericht — Chineesche consuls toegelaten, de ambtenaren B.B. kregen allerlei instructiën tot mild optreden tegenover de ontevreden Chineez, maar..... het was te laat!

Wat einde 1893 gereed lag om ingevoerd te worden — burgerlijke stand, regeling van het erfrecht, gelijkstelling in burgerlijke en handelszaken van den Chinees met den Europeaan, en door onzen bekwaamsten sinoloog W. P. Groeneveldt (destijds vice-president van den Raad van Indië) degelijk was voorbereid — het werd in 1894 opgeschort door den Gouverneur-Generaal Van der Wyck en later door den Minister Cremer, dezelfde bewindsman, die in 1898 den Japanner met den Europeaan volkomen gelijkstelde, bestendigd.

Kan het, na 't bovenstaande, nog verwondering baren, dat wij tegelijk met een duidelijk bestaande Javaansche evolutie, een niet meer te ontkenen Chineesche revolutie op Java hebben gesticht en dat 1913 ons vermoedelijk nog verder zal brengen op het pad van den kunstmatig geschapen binnenlandschen oorlog, die onvermijdelijk is geworden.

* * *

Laten we thans nog even nagaan de gebeurtenissen van 1912 — te Batavia, te Soerabaja, te Cheribon en elders. Ze liggen nog te versch in ieders geheugen, dan dat we ze hier afzonderlijk en uitvoerig behoeven te memoreren en ze zijn genoegzaam in de bladen gecommentarieerd.

Het bloote politieke feit van de verdrijving der Mandsjoe-dynastie in China en van het optreden van den Republikeinschen Regeeringsvorm aldaar, werd aanleiding om bij gelegenheid van het Chineesch Nieuwjaar zich te verzetten tegen de politie en wandaden te bedrijven tegen Chineesche officieren — om nog niet eens te spreken van beëlediging in persoon tegenover Europeesche bestuursambtenaren in functie.

De daarop gevolgde zachte actie der Regeering en de verzoenende binnenlandsche politiek heeft er blijkbaar toe geleid ook de jongste gebeurtenissen tegen handelsconcurrenten van andere natie verschoonend te behandelen, alhoewel de gepleegde misdrijven sterk rieken naar terrorisme en in geen enkelen geordenden Staat mogen worden geluld. — Is de houding der Regeering krachteloos — het optreden der bestuursambtenaren meerendeels fufloos — de gestie der politie vrijwel willoos geweest — men heeft door toepassing van zachte maatregelen een status quo willen trachten te bewaren, dat geen status quo meer is.

Niet alleen werd door de jongste gebeurtenissen het oeconomisch evenwicht op Java verbroken — ook het binnenlandsch politiek evenwicht, m. a. w. de rust en orde, op dit eiland hangen aan een zijden draadje en elke aanleiding, hoe gering ook, zal in staat blijken, dit te verscheuren.

Laten we nu eens niet te licht denken over deze blijkbaar georganiseerde en gepraemediteerde pogingen langs zoo goed als de geheele Noordkust van Java, om te nemen, wat niet tijdig en goedschiks werd gegeven, om ons de wet te stellen in zake hunne politieke en oeconomische belangen.

Het zelfbewust optreden eener vorige Regeering op de Buitenbezittingen heeft resultaten opgeleverd — de angstvallige onthouding van elke uiting van zelfbewustheid op Java, heeft ook bij den landzaat het vertrouwen op de kracht en de juistheid van blik onzer Regeering diep geschokt. — Er bestaan ernstige grieven onder de Chineezers.

* * *

De begroting voor 1913 bracht ons weder tal van verrassingen van theoretischen aard, die er op het oog heel mooi uitzien, maar op den keper beschouwd, in het geheel niet aanpassen aan de huidige toestanden, die intensief bestuur eischen.

Een reorganisatie van het binnenlandsch bestuur, die uitdunning beoogt van het toch reeds zoo dun gebleken aantal besturende functionarissen in de hoogste rangen, tegelijk vermeerdering en politieke verheffing van de inlandische besturende krachten voorstaat, is aan de orde.

De instelling van een landrechterschap op de drie hoofdplaatsen, handelende in overtredingszaken over Europeanen en Inlanders, met den bijstand van een Inlandsch openbaar ministerie is voorgesteld.

Een koloniale raad uit ambtenaren en semi-ambtenaren als rechtspersoon, om het moeizaam verworven rechtsinstituut der financiële zelfstandigheid (?) van Indië te schragen en te vertegenwoordigen, roept de medewerking der wetgevende macht in Nederland in.

Eene doorgevoerde décentralisatie, de instelling beoogende van gouvernementsraden, in plaats van gewestelijke raden — voerende tot nog grootere centralisatie — indien dit nog mogelijk zou kunnen zijn — is in voorbereiding.

Uitbreiding van hoog, hooger en hoogste onderwijs aan Chineezers en Inlanders — als panacea voor alle politieke kwalen en als voorbehoedmiddel voor alle corrupties — staat op het program.

Uitbreiding van den Zendingsarbeid en subsidie aan alles wat in God den Heer gelooft, tot uit-

roeijing van allen maatschappelijke kanker, die juist op dit oogenblik zich vertoont in den vorm van opgezweepten rassenhaat, handelsnijd en afgunst op politiek meer bevoorrechten — vindt steun bij de Regeering.

* * *

Waarlijk, bij het woelen der hartstochten overal om en bij ons, hebben wij geen licht-theoretisch kaartenhuis, maar een sterke burcht van kracht en rechtvaardigheid noodig, die eerbied afdwingt aan alle natiën, die onder ons bestuur verenigd, hare handels- en nijverheidsbelangen behartigen — elk op hare wijs.

Bring de welwillende ingezetenen van Indië van allerlei landaard geen godsdienst op, waarom wij niet vragen, geen bestuursvorm, waarom wij niet hebben gevraagd, geen financieel beleid, dat ons niet verstandig en door een goed beheer geboden lijkt, geen theoretische fraaiigheden, waarvoor wij niet rijp zijn en waarvoor we nimmer dankbaar zullen kunnen zijn — maar zorg, voor een sterk leger en een snelvarende vloot, want die hebben we zeker spoedig noodig om lijf en goet te beveiligen in den strijd der belangen.

Java, Nov. 1912.

OUDGAST;

Dit ons uit Ned.-Indië toegezonden artikel plaatsen wij, niet omdat wij het in alle opzichten met Oudgast eens zijn, maar om over dit belangrijke onderwerp gedachtenwisseling uit te lokken.

Red.-Comm.

De Voordracht over de Boroboedoe.

Door een der trouwe lezers van Het Koloniaal Weekblad werd de opmerking gemaakt, dat het hem een teleurstelling was geweest in ons blad van 5 dezer niet een uitvoerige weergave van de op 2 Dec. door den heer Van Erp gehouden lezing te hebben gevonden en gevraagd of dit alsnog niet zou kunnen worden gedaan. Dit blijk van belangstelling zeer op prijs stellende, spijt het ons op dit verzoek niet ten volle te kunnen ingaan. Eerstens laat de ruimte van ons orgaan niet toe uitgebreide verslagen te geven van voordrachten en lezingen, welke men trouwens in alle groote dagbladen reeds den volgenden dag vindt.

Het doel van ons orgaan is meer om in 't kort een zooveel mogelijk volledig overzicht te geven van wat er in de afgelopen week op koloniaal gebied voorviel, vandaar dat wij bij een beeld van het besproken monument slechts in enkele woorden een indruk over de voordracht weergaven; te meer daar wij reeds enkele maanden geleden in 'n reeks feuilletons een beschrijving van het herstellingswerk opnamen, ook door kiekjes verluucht.

Gedeeltelijk kunnen wij nu echter toch aan den wensch van bovengenoemden belangstellende en wellicht ook van meerdere lezers tegemoet komen door hier enkele gedeelten over te nemen uit ons ter lezing gezonden opstellen betreffende deze voordracht, samengesteld door leerlingen der Kunstacademie.

De een schrijft: „Spreker vertelt o. m., hoe deze prachttempel om een hoogen heuvel is gebouwd. In het westen lag de hoofdingang, aangeduid door twee groote leeuw-figures. De Budhistische bedevaartganger moest daar het eerste terras beklimmen, zoo achtereenvolgens alle rondgangen volgen en de op de muren aangebrachte reliëfs bestudeeren. Na zoodoende een wandeling van ruim 3 kilometer te hebben afgelegd, was hij zoo doordrongen van zijn godsdienstige plichten, dat hij waardig werd gekeurd het heiligste te aanschouwen. Het ruime uitzicht over het prachtige dal, over bosschen en velden, ingesloten door de gekartelde silhouet der ver-verwijderde bergen, werkte mee tot de plechtige stemming en gaf blijk van de groote liefde en toewijding, die de budhisten voor hun godsdienst aan den dag legden, waarbij geen moeite te veel, geen kunst te schoon en geen omgeving te grootsch werd geoordeeld voor de verheerlijking van hun geloof.”

Een andere beschrijving eindigt met de woorden: „In gespannen aandacht zat een talrijke menigte toehoorders te luisteren naar de eenig mooie voordracht van den heer Van Erp. Rustig en duidelijk gaf hij ons een helder overzicht van zijn grootsch en moeilijk werk, wees ons telkens weer op zijn uitmuntend geslaagde foto's, op de bijzonderheden aan bouw- en beeldhouwwerk.

Het zal zeker voor allen een onvergetelijken avond blijven!”

G. Lörcher's
OVERHEMDEN
ONDERGOEDEREN
voor Uitrustingen
Hoogstr. 32-32^a Den Haag

PIET HEINSTR. 123,
Telefoon 5262.
WEIMARSTRAAT 42a - Tel. 6160.

A. Op't Landt.

De Dames worden attent gemaakt op de groote keuze PRACTISCHE KERSTGESCHENKEN Als: SHAWLS, JABOTS, HANDSCHOENEN, ZAKDOEKJES, TASCHJES.
Zeer voordeelige Wollen-Zijden BLOUSES en ROUITEN.
Beleefde uitnodiging tot een bezoek.

H. W. v. BRAKEL & Zn.
HOFSMEDEN
PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)
School- en Pensionsgeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—
De Directrice: A. J. NELCK.

ONDER DEN SINT MAARTEN
— WONINGINRICHTINGEN —
J. A. POOL - INGENIEUR - HAARLEM
AMSTERDAM DEN HAAG ROTTERDAM
10 ROKIN KNEUTERDIJK 2A WIJNHAVEN 110

**F. W. VAN WIJK = DAMES-
KLEERMAKER.**
Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.

Speciaal adres voor:
PLUCHMANTELS, BONTMANTELS
- en TAILOR-MADE COSTUMES -
NAAR MAAT.

MAGAZIJN VAN:
Heeren Hoeden

■■■■

EDUARD PELGER
PRINSESTRAAT 35, :: 's-GRAVENHAGE
: TELEPHOON 3902. :

Varia op Onderwijsgebied.

Het Duitsche vakblad Die Schule schrijft: „De tegenwoordige jongens hebben hoe langer hoe minder lust in een handwerk. Daarom heeft de Pruisische minister van nijverheid een bijzonder middel bedacht om de schooljeugd warm te maken voor een vak. Geregeld worden nu voor de hoogste klassen kinema-voorstellingen gegeven. Dan zien de jongens het mooie van een vak en leeren ze het ook beter kennen door eigen aanschouwing.” Zou deze methode ook niet in Nederl.-Indië toe te passen zijn?

Naar de Rott. vernam, heeft iemand, die niet genoemd wenscht te worden, 5000 gulden ter beschikking gesteld van de Ver. voor Chr. Hollandsch Onderwijs ten behoeve van de Inlandsche bevolking in Ned. Oost-Indië.

Door deze milde gift is het mogelijk geworden reeds thans over te gaan tot de stichting van een school voor aanzienlijke Soendaneesche meisjes te Soekaboemi.

Zijn er onder hen, die ijveren voor neutraal onderwijs, dergelijke milde schenkers?

Uit de O.-I. Mail.

Gezondheidstoestand. Uit Semarang het verblijvend bericht, dat half November jl. maar weinig gevallen van pokken en cholera meer voorkwamen; ook te Batavia was de toestand bevredigend.

Het is een treurig feit, dat de mailberichten van den laatsten tijd er op wijzen, dat de pest zich langzaam maar zeker over Java uitbreidt.

Uit Ngawi schrijft men dd. 12 Nov. aan het Soer. Hbl.:

„De sous-chef van den burgerlijk geneeskundigen dienst Dr. De Vogel; de wd. inspecteur over dien dienst op Midden-Java Dr. Schijfsma; de assistent-resident De Munnick van Ngawi en de officier van gezondheid Dr. Gerritzen begaven zich Dinsdagochtend naar de desa Karangpoh ca. 15 paal van Ngawi, ter bespreking van de verdere maatregelen tegen de pest. Besloten werd het concentratiekamp, waarin zich nog geen pest voordeed (alleen 2 pestgevallen, welke voorkwamen bij personen, die bij binnenkomst in dat kamp reeds besmet waren) uit te breiden, zoodat daarin ca. 2000 personen gehouderd zullen worden. Verder zal getracht worden nu te gaan, hoe ver de rattenpest zich heeft uitgebreid. De woningverbetering zal onder deskundig toezicht met kracht voortgezet worden.”

Krankzinnigen-verpleging. De Loc. van 9 November meldt, dat Dr. Scholtens, die in Midden-Java een onderzoek instelt naar de behandeling van krankzinnigen in de hospitalen en verbanden, te Semarang was en naar het Rembangsche vertrok. De toestanden in deze gewesten moeten treurig zijn bevonden.

Alweer een aanval. Aan De Javabode werd dd. 8 Nov. uit Medan geseind:

Op de onderneming Soekaranda is een assistent door twaalf koelies aangevallen. Hij werd gewond door stokslagen en een beet in den schouder. De aanvallers zijn gearresteerd.

De N.-I. S.-M. wil de lijn **Batavia—Buitenzorg** aan het Gouvernement overdoen voor 8½ miljoen.

De adat ter Sumatra's Westkust. Wij lezen in de Sum. Bode:

Nu bij de reorganisatie van het bestuur alhier de larashoofden zullen verdwijnen en daarvoor in de plaats komt een korps van bezoldigde districts- hoofden, zuiver gouvernementsambtenaren, zal bij de bevolking de adat, onder bescherming harer onbezoldigde panghoeloes andiko, weder meer tot haar recht komen. Daarop heeft zij waarlijk recht, want zij is in den loop der jaren al te zeer in het gedrang gekomen, vooral hier te Padang, waar zij bovendien door ongewenschte inmenging eener geïmporteerde wouldbe aristocratie, die in minangkabausch land niet bestaanbaar is, geleden heeft.

Daarvan is de bevolking zich hier wel bewust en nu de wijkpanghoeloes in het korps der districts- hoofden zullen worden opgenomen acht men den tijd gekomen, de goede instellingen (dus niet verouderde of minder gewenschte) in eere te herstellen en nieuw leven in te blazen. Daartoe hebben onze mo-

dern denkende tegenwoordige wijkpanghoeloes het prijzenswaardige initiatief genomen.

Dat dit streven bij de heterogene bevolking van Padang eigenaardige bezwaren zal hebben, zal iedereen adatkenners duidelijk zijn, doch met eenige voortvarendheid zijn deze wel te overwinnen.

Onlangs was voor dit doel een groote vergadering der Maleische bevolking, onder leiding der hoofden in de moskee te Ganting alhier.

Het resultaat was, dat, om tot herstel van het adatbestuur te geraken, de verschillende „saboeh paroet's" door de wijk-panghoeloes zijn opgeroepen om aan hen tot 15 dezer opgave te doen van hun „kapala paroet": panghoeloe of mamak. Die opgave moet door alle familieleden (mannen en vrouwen) geteekend zijn.

Sarikat Islam. Te Bandoeng is 9 Nov. opgericht de afdeeling Sarikat Islam met 700 leden. Tot president is benoemd Hadji Amir, batikhandelaar, jongere broeder van den president van de afd. Solo van de Sarikat Islam, Hadji Samanhoe di.

Een tragische geschiedenis. De Djokjasche correspondent van de Loc. schrijft:

Voor kort heeft de ontslagen panewoe kaboeipaten Kalassanar, Mangoendnimedjo een rekest gezonden aan den gouv.-generaal met verzoek om levensonderhoud voor zich en zijn vrouw en kinderen. Het is een tragische geschiedenis met dezen ouden priaji. Hij is 40 jaar lang een trouw dienaar geweest, opgeklimmen van djoeoetoelis tot districts- hoofd van Panggang en nooit was er iets op hem aan te merken. Opeens werd hij om een kleinigheid achteruit gezet en verlaagd tot panewoe; waar de functie van districtshoofd hem f 150 per maand en 6 djong sawah gaf, kreeg hij nu maar f 50 en 3 djong, een heele afslag. Toen is de man op het verkeerde pad geraakt: hij verduisterde f 1476 uit de negri-kas en ging er vandoor. Spoedig evenwel kwam het berouw, de priaji kwam terug en meldde zich bij den resident Van Andel. Hij werd in arrest gesteld, zijn zaak werd behandeld en één jaar dwangarbeid was zijn straf.

In zijn rekest zet de nu weer ontslagene uiteen, dat het in Jogjakarta bij benoemingen niet rechtvaardig in z'n werk gaat en hij haalt allerlei voorbeelden aan van ambtenaren, die een fout begingen, ook werden ontslagen, maar later weer aan een betrekking werden geholpen.

De rekestrant betoogt, dat er heel onrechtvaardig ten opzichte van de ambtenaren wordt gehandeld en beroept zich op de ervaring van den vroegeren controleur Oudemans, nu resident van de Preanger, die het wel weten zal.

DE CHINEEZEN IN INDIË.

Relletjes te Soerabaja. In het Soer. Hbl. vinden wij opgenomen de beschuldiging aan 't adres der Chineezers geuit in de gecombineerde vergadering van Arabieren en Chineezers.

De Chineezers werden beschuldigd:

1. dat zij tijdens de Februari-relletjes door het sluiten der rijst-pakhuizen gepoogd hebben aan de inlandsche bevolking haar hoofdvoedsel te ontnemen, daardoor de kleine luyden in het nauw te drijven en tot opstand aan te zetten;

2. dat zij, toen de Arabieren trachtten d't te verhoeden, door rijst in 't klein verkrijgbaar te stellen, getracht hebben deze actie te verhinderen en uit wraakzucht van toen af de Arabieren te hebben geboycot;

3. dat zij bij deze relletjes het eerst tot dadelikheden zijn overgegaan en reeds op de jongste jaarmarkt-tentoonstelling Arabieren hebben afgerammeld;

4. dat zij telkens aanvallend optraden, hetgeen blijkt uit het feit dat thans 6 Chineezers preventief zitten, van wie door getuigenverklaringen is aangetoond, dat zij daadwerkelijk aan de relletjes hebben deelgenomen;

5. dat slechts 1 Arabier is aangehouden, van wien door verschillende getuigen wordt verklaard, dat hij met een revolver heeft geschoten, toen hij zag, dat landgenooten aangevallen werden en de politie machteloos bleek om hen te helpen;

6. dat de aanrandingen van de Chineezers zich kenmerkten door een zekere lafheid; wij herinneren aan de aanslagen op Peneleh en die voor het postkantoor, waar voorbijrijtende Chineezers onverwacht schoten losten op argelooze en weerlooze Arabieren;

7. dat het aantal revolvers bij Chineezers achter-

BOEKHANDEL - KUNSTHANDEL
LEESINRICHTING VAN BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

DE GROOT & DIJKHOFFZ

voorheen A. VAN HOOGSTRATEN & ZOON

PLAATS 27 - TEL. 2252 - DEN HAAG

LEVERING VAN SCHOOLBOEKEN VOOR ALLE
INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

N. V. ELECTRICHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO"

DEN HAAG.

RADEN ADJENG KARTINI.

Verschenen de DERDE DRUK van:

Door Duisternis tot Licht

Geïllustreerd.

Gedachten over en voor het Javaansche volk

VAN WIJLEN

RADEN ADJENG KARTINI.

Ingenaaid f 2.40.

Gebonden f 2.90.

DE TWEDE DRUK, DIE IN APRIL 1912 VERSCHIEEN,

:: WAS IN ENKELE MAANDEN UITVERKOCHT. ::

Uitvoerig Prospectus wordt op aanvraag
franco toegezonden.

VOOR INDIË.

DE AANGENAAMSTE, MOOISTE EN NUTTIGSTE
BEZIGHEID IS ZEKER HET FLUWELPLETTEN EN
SCHILDEREN. ONDERRICHT BIJ

Firma TENZER NOORDEINDE 139A
:- DEN HAAG :-

MAGAZIJN EN FABRIEK VAN SCHILDERSARTIKELLEN, VOOR-
WERPEN OM TE BRANDEN, SNIJDEN, ENZ.
RIJK GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT VAN HOUTWAREN
tegen inzending van 50 Cent FRANCO INDIË.

BOUWT

OP

„Oud-Wassenaer",

„Groot-Hæsebroek"

- of „De Pauw". -

■ ■ ■

Inlichtingen te bekomen bij de bekende
Kantoren.

haald veel grooter is dan dat bij Arabieren gevonden;

8. dat zij door het zenden van rasgenooten in een auto naar Bangil ook daar getracht hebben nieuwe relletjes uit te lokken. (De auto werd door de politie tegengehouden);

9. dat meer en meer blijkt, dat de row op kampong Baroe (30 Oct.) niet het werk is geweest van Arabieren, maar van Santris en Maleiers, die van de gelegenheid hebben willen profiteren om hun haat tegen de Chineezzen te koelen;

10. dat de Chineezzen zich thans beangst maken en met hunne officieren tot het aangaan van ieder accord bereid zijn, terwijl zij in Februari het bestuur en den handel irriteerden door hun lijdelijk verzet, hefgeen demonstreert hoe immoreel hun geheele actie toen was en nu is;

11. dat zij nu nog geen gelegenheid voorbij laten gaan om Arabieren op hatelijke wijze te bejegenen, wanneer die zich alleen in hun wijken vertoonen, terwijl de Arabieren de in het Arabische kamp verschijnende Chineezzen met vrede laten;

12. dat verscheidene door Chineezzen gerapporteerde aanrandingen van landgenooten door Arabieren onwaar zijn gebleken.

De vrede tusschen Arabieren en Chineezzen zal vermoedelijk niet van langen duur zijn, meent het Soerab. Nblad, want laatstgenoemden gaan voort met de Arabieren lastig te vallen op verschillende plagerige manieren, doch bovendien wrokken de Chineezzen er nog over, dat de vrede gesloten werd op een tijdstip, dat er meer Chineezzen waren gedood dan Arabieren. De beweging onder de Chineezzen neemt met den dag toe en alleen de vrees om de invloedrijke Chineezzen, die de overeenkomst geteekend hebben, tegen zich te krijgen, weerhoudt hen nog opnieuw de Arabieren aan te vallen.

Men begint waarlijk iets te voelen voor de meening der Arabieren, die de Chineezzen vergelijken bij vliegers. Zoolang dezen een staart hebben staan zij vast in de lucht; neemt men den staart weg dan tollen ze in 't rond en zwenken in de meest grillige bochten.

Uit Bandoeng werd aan het Bat. Nbl. gemeld, dat daar, naar aanleiding van de relletjes elders, een gespannen verhouding tusschen Chineezzen en Arabieren viel waar te nemen.

En uit Soerabaja:

Op initiatief van de vereeniging Panti Harsojo wordt binnenkort een vergadering belegd, waartoe Chineezzen en Arabieren worden uitgenodigd ter bespreking van de maatregelen tot verzoening."

Het Bat. Nbl. van 15 Nov. schrijft:

„Terwijl de Chineesch-Arabische relletjes te Batavia geen weerklank hebben gevonden, ging een gerucht, dat een militaire patrouille was uitgerukt naar de benedenstad om de politie te steunen bij het onderdrukken van Chineesche relletjes. Inderdaad was een groep infanterie per tram naar de benedenstad vertrokken, wat het gerucht aan waarschijnlijkheid deed winnen.

Toch was het niet juist; het zenden der militairen was alleen een voorzorgsmaatregel om eventueel de politie te steunen als haar krachten te kort mochten schieten.

Ziehier wat er aan de hand was:

Eenige dagen geleden had een door de vereeniging Soe Po Sah uitgeschreven stemming plaats voor een afgevaardigde in het Chineesche parlement.

De uitslag der stemming was, dat gekozen werd de redacteur van het Chineesche blad Hoa To, een orgaan, dat nu juist niet door een gematigden toon uitblinkt. Deze verkiezing had allerminst de goedkeuring van de Siang Hwe, de Chineesche handelsvereeniging, die beweerde, dat er bij de stemming geknoeid was. Het eigenaardige nu is, dat de vereeniging Soe Po Sah het in stemmental moet winnen van de Siang Hwe; stemgerechtigden toch zijn degenen, die minstens f 10 bijgedragen hebben tot de fondsen voor de revolutionaire beweging, welke de republiek schiep, en uit den aard der zaak vindt men de meeste helpers van dezen aard onder de in China geboren en getogen Chineezzen, die hier slechts een broodwinning zijn komen zoeken en waaruit de vereeniging Soe Po Sah haar leden recruteert. Hoe het zij: cenige

leden van de Siang Hwe verzetten zich tegen de stemming; het bestuur hunner vereeniging maakte de grieven tot de zijne; bovendien werd aangevoerd dat de gekozene niet voldeed aan de eischen van verkiesbaarheid tot parlamentslid, ten slotte had de uitschrijving der verkiezing niet van de Soe Po Sah mogen uitgaan. Dit gaf een wrijving, die het best te karakteriseeren is als een conflict tusschen hier geboren en geïmmigreerde Chineezzen.

Ten slotte werd een vergelijk getroffen; op voorstel van de Siang Hwe zou, met goedkeuring van de Soe Po Sah, een gecombineerde bijeenkomst worden gehouden, om te beslissen, welke van de twee vereenigingen een nieuwe verkiezing zou uitschrijven.

Het laat zich denken, dat, hangende eene dergelijke bijeenkomst, de gemoederen der Chineezzen verhit zouden zijn. Dank zij de voorzorgsmaatregelen, misschien ook dank zij den regen, gebeurde er niets.

Maar klinkt het niet een beetje gek, dat de Chineezzen in Ned-Indië een afgevaardigde voor hun parlement kiezen, terwijl de Chineezzen van Europa in Ned-Indië geen sikkepit te zeggen hebben in hun eigen parlement?" vraagt bovengenoemd blad.

Chineesche oproertjes op Borneo. De resident der Westerafdeeling van Borneo seinde 6 November naar Batavia:

„Heden bericht ontvangen van assistent-resident Sambas, dat Laothay Salinse bezuiden Bengkajang bij inning belasting Chineezzen op gruwelijke wijze vermoord. Ook Laothay Benoewang vermoord, naar alle waarschijnlijkheid mede naar aanleiding belasting-inning. Anonieme Chineesche biljetten aangeplakt in Mampawa, waarbij met moord bedreigd belasting-betalers.

Te Tjapkala Mampawa ook bij anoniem aanplakbiljet onderpachters met moord bedreigd. Op verschillende plaatsen gisting onder Chineezzen; tal van Chineezzen weigeren belasting voldoen. Eergisteren gew. mil. commandant op klaarlichten dag door een Chinees opzettelijk tegen het lijf geloopt en bij wegduwen te lijf gegaan. Dader gevat en onmiddellijk gestraft."

Wij kunnen aan dit regeringstelegram toevoegen, schrijft De Java Bode, dat de resident, om op verdere gebeurlijkheden voorbereid te zijn, onverwijld versterking vroeg.

Te Pontianak beschikt de commandant over 330 valide soldaten, daar deze noodig worden geacht voor de veiligheid van Pontianak en omstreken, is reeds met de „Maetsuijker" een compagnie, groot 150 man, met 100 dwangarbeiders en 20 hospitaalsoldaten, één kapitein en 2 luitenanten, van hier naar Pontianak vertrokken, waar zij ter beschikking van den gew. commandant zijn gesteld.

De troepen staan onder commando van kapitein Scheffer. Als officier van gezondheid ging mede Dr. De Boer.

Wij lezen in het Bat. Nbl.:

„Van iemand, die in de gelegenheid is geweest in den laatsten tijd veel in West-Borneo rond te zien, vernemen wij nog eenige bijzonderheden, die misschien wel het juiste licht werpen op het motief tot de opstootjes: verzet tegen de belastingen.

Tot voor kort was de bevolking, Chineezzen zowel als inboorlingen, schatplichtig aan de hoofden, gelijk vroeger overal in de z.g. zelfbesturende rijkjes het geval was. Zoolks ook elders gebeurde, kwam hieraan een einde door een nieuwe overeenkomst tusschen het gouvernement en de hoofden, waarbij deze laatsten tegen vergoeding van een vaste jaarlijksche som, afstand deden van 't recht om directe en indirecte belasting te heffen. De opbrengst dier belastingen, voortaan geheven door het gouvernement, zou voortaan in de landschapskas sen vloeien.

De nieuwe regeling zou met Januari dezes jaars in werking treden. Wat er tusschen gekomen is, weet onze zegsman niet, maar tot dusyer hebben de hoofden geen uitkeering uit 's lands kas ontvangen. Het gevolg is natuurlijk geweest, dat de hoofden voortgingen met de heffing van belastingen; en waar ook de fiscus daaraan schijnt te zijn begonnen, moest dit tot wrijving, ten slotte tot verzet voeren.

Is het hier gegeven exposé juist, dan zal een ernstig onderzoek niet kunnen uitblijven niet alleen, maar dan behoort zoo spoedig mogelijk aan de grieven der menschen tegemoet gekomen te worden."

Koninklijke
Brood- en Beschuitfabriek
LENSVELT NICOLA
VEENESTRAAT 23 DEN HAAG
LUNCHROOM

Specialiteit:

HAAGSCHE BESCHUIT
ROGGEBROOD IN BLIK VOOR EXPORT

GUMMI
DAMES-MANTELS

van af
f 15-

Martin Schiff
Hoogstraat 36
Den Haag

RIPPEN

PIANOHANDEL
PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTR. 17 TEL. 4683

VERHUREN

STEMMEN

Hôtel-Pension INSULINDE.

Pension- en Hotel-verblijf,
Bankplein 2, Tel. Int. 1486,
DEN HAAG - (HOLLAND).

VACANT

**Dames- en Heeren-
Mode-Artikelen.**

VAN BOMMEL
VLAMINGSTRAAT 8-10 - Telef. 5501.

Handschoenen.

MAISON-DROUOT

WESSER & Co.

LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG

INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

Riouw. Wij ontleenen aan het Bat. Nblad van 15 Nov. jl.:

„Omtrent de Chineesche onlusten op Riouw vernamen wij, dat bij een schermutseling, die het gevolg was van het afloopen der tweede opium-verkoopplaats, een bendelid het leven verloor en een politieagent gewond werd.

Sedert zijn militairen aangewezen geworden om de bedreigde verkoopplaatsen te beschermen. Voorts is een marine-vaartuig er reeds heen gestuurd.”

PEST OP JAVA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste zes maanden.

1912.		1911.	
geval-	over-	geval-	over-
53	33	53	33
29	28	29	28
81	79	81	79
88	89	88	89
52	52	52	52
80	77	80	77
94	86	94	86
82	87	82	87
89	87	89	87
83	78	83	78
118	118	118	118
3	3	3	3
3	3	3	3
4	4	4	4
3	3	3	3
37	37	37	37
34	34	34	34
3	3	3	3
165	161	165	161
53	33	53	33
59	58	59	58
78	78	78	78
100	101	100	101
33	29	33	29
125	121	125	121
143	133	143	133
151	147	151	147
138	136	138	136
128	123	128	123
165	161	165	161

Wij vestigen de aandacht op 't buitengewoon hoog cijfer van de laatste 2 weken.

PERSONALIA.

Naar Indië terug. De heer **Wenckebach**, directeur van de gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië, half October wegens dienstzaken in Nederland aangelcomen, is weder naar Batavia teruggekeerd.

Dr. Groneman. † Naar het H bld. vernam, is hier te lande door de familie bericht ontvangen, dat te Djokjakarta, 70 jaar oud, is overleden Dr. J. Groneman.

De overledene, die den 15en Augustus 1832 te Zutphen was geboren, vestigde zich, na tot genees- en verloskundige te zijn opgeleid, als zoodanig te Vorden.

Op 26-jarigen leeftijd vertrok hij evenwel naar Java, waar hij als civiel geneesheer eerst te Bandoeng, later te Djokjakarta werkzaam was. Ter laatstgenoemde plaatse vervulde hij geruimen tijd de betrekking van lijfarts van den sultan.

Hij maakte zich zeer verdienstelijk door de bevordering van oudheidkundige onderzoekingen op Java en bij de oprichting der archaeologische vereniging te Djokjakarta. Zijne belangstelling voor het land zijner vestiging bleef echter niet tot oudheidkundige onderwerpen beperkt. Alles, wat Java betraf, kon op zijn warme belangstelling rekenen, waarvan tal van pennevruchten, zoowel in Nederlandsche als in buitenlandsche tijdschriften getuigen.

Het behoud van oude monumenten en tempels, gelijk de Boroboedoer, waarvan Dr. Gr. reeds in de „Ind. Gids” van 1887 een beschrijving van een leek voor leeken gaf, trok hem evenzeer aan als de instandhouding van oude industrieën, zooals de hamor-smedkunst.

Gold het middelen te beramen om de gevaren eener epidemie te bezweren, dra zag men Dr. Gr. op zijn eigenlijk gebied in het strijdperk treden om voor zijn denkbeelden op te komen, gelijk ten aanzien van de creolineproef tegen cholera, terwijl hij zich het vorig jaar, ondanks zijn hoogen leeftijd, nog beschikbaar heeft gesteld in het belang der pestbestrijding op Java werkzaam te zijn.

Vervolging. Tegen den heer **M. v. Geuns**, hoofdredacteur van het Soer. H bld., is door de justitie een vervolging ingesteld ex-officio, dus niet op klacht, maar op last der regeering, terzake van zijn critische beschouwingen over het beleid van den resident van Soerabaja tijdens en na de relaties in Februari.

Directeur van gewestelijke werken te Bandoeng. De architect **L. v. d. Tas** is, naar reeds eerder vermeld werd, met ingang van 3 Dec. jl. eervol uit 's lands dienst ontslagen, waarin hij 37 jaren heeft doorgebracht. Sedert de laatste jaren was de heer Van der Tas ter beschikking gesteld van den gewestelijken raad der Preanger Regentschappen. Hoe zeer op diens diensten door den raad prijs wordt gesteld, kan hieruit blijken, dat hij met ingang van 4 Dec. door den raad benoemd is tot directeur van gewestelijke werken en hem met dienzelfden datum voor eenigen tijd verlof naar Europa zal worden verleend.

Ontslag uit 's lands dienst. De resident der Lampongsche Districten, de heer **J. R. Stuurman**, verlaat begin April van het volgend jaar, na ongeveer 6½ jaar die functie te hebben bekleed, den dienst met pensioen.

Suriname.

Het is meer dan tijd, dat er vrouwen in de Kamer komen, niet op de tribunes, maar op de banken der leden. Ondenkbaar is het, dat vrouwen zouden hebben gedaan, wat 99 mannen nu te aanschouwen geven.

Nagenoeg een jaar geleden vroeg **Mr. v. Doorn** den Minister van Koloniën om inlichtingen omtrent de grenzen van Suriname, zoowel ten oosten als ten westen. Het debat hebben wij indertijd weergegeven in ons nummer van 4 Januari 1912. Omtrent de westelijke grens zeide de Minister o. m.: „Het ligt meer op den weg van het Departement van Buitenlandsche Zaken om mede te deelen, wat na 1875 is geschied. Ik wil den geachten afgevaardigde toezeggen, dat ik met mijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken in overleg zal treden in hoeverre het mogelijk is door mededeeling van bescheiden of anderszins een volledig beeld te geven van den toestand, zooals die op het oogenblik daar bestaat.”

Wij moeten aannemen, dat het overleg tusschen de beide excellenties heeft plaats gehad, maar de mededeeling van bescheiden is uitgebleven. Nu zou men meenen, dat de Tweede Kamer belangstelling in deze inderdaad belangrijke kwestie zou toonen door den Minister van Buitenlandsche Zaken — op wiens weg het meer lag om inlichtingen te geven — te vragen naar „het volledig beeld van den toestand”. Een schoone gelegenheid daartoe was het Voorloopig Verslag betreffende de begrooting van Buitenlandsche Zaken. In ons vorig nummer deelden wij reeds mede, dat deze gelegenheid niet was aangegrepen. Ook bij de openbare behandeling dezer begrooting zweeg men over de zaak. Toen was onze hoop gevestigd op het Voorloopig Verslag betreffende de Surinaamsche begrooting voor 1913. Dit stuk nu is verschenen, maar ook daarin geen woord over de grenskwestiën. Wat moet men van dit zwijgen denken? Steekt er iets achter? Of is het niet anders dan gebrek aan belangstelling? Vragen zijn er overigens genoeg gedaan in dit Voorloopig Verslag, dat een mengeling is van scherp inzicht en van verbijsterende naïveteit. Uit het antwoord van den Minister zullen wij spoedig vernemen, hoe het staat met de kwestie van den bacooven-uitvoer. Het zou te betreuren zijn, als het niet mocht gelukken dien uitvoer hierheen te leiden, ook om de kans een markt te vinden voor andere Surinaamsche vruchten. Voorloopig zal er vermoedelijk geen andere uitweg zijn dan verscheeping naar New-York, waar men de Surinaamsche bacooven gaarne zal koopen, nu onlangs weer een tweede orkaan groote verwoestingen op Jamaica heeft aangericht.

Voor een overzicht van al wat er gezegd en gevraagd wordt in het Voorloopig Verslag ontbreekt ons de ruimte. Slechts enkele grepen kunnen wij hier doen.

In 1911 is er een inkomst geweest van f 5000 als opbrengst van verkochte overdrukzegels. Dit geeft den heeren aanleiding tot de volgende vraag:

Gebr. P. H. CAMINADA
LANGE HOUTSTRAAT 3
HAAG - Telefoon 713
SPECIAAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN,
BRILLEN, KIJKERS, ENZ.
AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

GEOPEND
de nieuw ingerichte Heeren-Kleermakerij
WILLEM VAN HOUT,
van **PIET HEINSTRAT 19 - DEN HAAG.**
MIDDELPRIJZEN bij PRIMA STOFFEN.
GROOTE VOORRAAD.

L. LANGE
LEVERANCIER VAN Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERL.
HERTOG VAN MECKLENBURG.
LANGE VOORHOUT no. 86, Tel. no. 829, 's-GRAVENHAGE.
Havana, Hollandsche en Duitsche
SIGAREN SIGARETTEN.

„BOEATAN”
Magazijn van Indische Kunstnijverheid
Heulstraat, Den Haag
Zie Etalage — Zie Etalage

HOTEL VAN ZEBEN - Café Restaurant,
Wagenstraat 44 TEL. 411. DEN HAAG.
LOGIES met ONTBIJT vanaf f1.50, PLAT DU JOUR van 12-2 uur à f0.50, DINERS vanaf f0.80 en hooger van 4½-7½ uur. Restaurant à la Carte gedurende den geheelen dag.
Aanbevelend, v. ZEBEN.

PATISSERIE
D. W. VAN GEEST
Prins Hendrikstraat 78 - Teleph. 1851
SPECIAAL ADRES
INDISCHE SPEKKOEK

JAC. BLADERGROEN
PRINSESTRAAT 3 - DEN HAAG.
KANTOORBOEKHANDEL
Agentuur van J. C. König & Ehardt, Hannover.
Magazijn van TEEKENBEHOEFTEEN.
VULPENHOUDERS.

FABRIEKSDPOT VAN TWENTSCHE
LINNENGOEDEREN
„DE WITTE BAZAR”
Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG
TELEFOON 5141
GOEDKOOPST ADRES VOOR
UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN
VOOR DAMES EN HEEREN.
Tevredenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.
GEVESTIGD SEDERT 1885.

STOOMKOFFIEBRANDERIJ
en THEEHANDEL
P. D. SCHILTE
32 Groenmarkt :: DEN HAAG
Oppericht 1868 - Telefoon 2539.

„Moet uit evengenoemde buitengewone inkomst worden afgeleid, dat de Overheid zelve zich ook langs dezen weg winsten verzekert, door de zegels aan de postkantoren te verkoopen niet tegen de daarop uitgedrukte waarde, maar voor een prijs, die deze in de oogen van postzegelverzamelaars hebben? Men zou dit een practijk oordeelen, een koloniale mogendheid als Nederland onwaardig.”

Zijn de zegels aan de postkantoren op deze wijze verkocht, dan zou het inderdaad ergerlijk zijn. Maar dit is niet aan te nemen. Betreft het daarentegen verkoop van buiten gebruik gestelde zegels, dan is het niet de moeite waard daar beweging over te maken.

Vermakelijk is het volgende: „Gevraagd werd, of het rapport van den waarnemenden administrateur van financiën en den houtvester over 't balata-vraagstuk en het advies van de commissie in wier handen dat rapport is gesteld, zullen worden gepubliceerd?”

Het rapport is sedert geruimen tijd in den handel verkrijgbaar. Het advies is gedrukt en reeds weken geleden door den Gouverneur van Suriname aan de bladen aldaar toegezonden. Of het hier verkrijgbaar is, weten we niet. Wat nu van de vraag te denken? Wil de Commissie van Rapporteurs „op een fijne manier” den Minister wijzen op een verzuim? Neen, de bedoeling moet een andere zijn, want het is niet aan te nemen, dat zijne excellentie deze stukken niet ter kennis van de Kamer zou hebben gebracht. Zal de Minister bij de beantwoording van deze vraag zijn serene kalmitz bewaren?

Ad art. 87 vinden wij het volgende: „Verwijzende naar een opmerking, die dienaangaande zal voorkomen in het Voorloopig Verslag over Hoofdstuk V der Staatsbegroting, drongen eenige leden er op aan, dat de Minister zijn invloed zou aanwenden om te komen tot een wijziging van art. 82 der wet op het lager onderwijs, hiertoe strekkende, dat, om tot het examen voor de hoofdacte te worden toegelaten, voor de vervulling van den eisch van tweejarige werkzaamheid als onderwijzer, ook dienstjaren, in Suriname doorgebracht, in aanmerking komen.”

Toen eenige maanden geleden een desbetreffend adres uit Suriname den Minister van Koloniën bereikte, hebben wij daarover het onze gezegd. Spoedig zal het een kwart eeuw geleden zijn, dat deze kwestie aanhangig werd gemaakt. In Suriname is het van algemeene bekendheid, dat opvolgende gouverneurs deze zaak hebben verdedigd. De eene Minister van Koloniën na den andere bleek er voor te voelen, maar het Departement van Binnenlandse Zaken kwam telkens met niets ter zake doende bezwaren voor den dag, zocht spijkers op laag water en bleef werkeloos. Het is te hopen, dat er nu een eind komt aan dit ongemotiveerd gefalm. Ook het Departement van Binnenlandse Zaken mag een blijk geven van belangstelling in de koloniën.

De Surinaamsche Bank te Amsterdam heeft een adres gericht aan de Tweede Kamer, waarin zij

FEUILLETON.

GEVOELLOOS?

(Slot).

Dan eensklaps — gelijk een bliksemstraal plots den donkeren nacht doorklieft — beving hem de gedachte: „Zij is alleen naar boord terug — zij heeft een ongelooflijke dwaasheid begaan” en deze gedachte werd in het volgende oogenblik zekerheid; hij snelde de straat op en sprong in het eerste rijtuig, dat hij machtig kon worden.

— Naar de haven, roept hij, en zoodra hij aan de brug komt, ziet hij daar een jongen, die hem zegt, dat even te voren een boot werd losgekoppeld. Hij springt nu in de roeiboort van den stoomer, ziet, onder het roeien, naar rechts en links, niets... niets..... Alleen een diep-donkere lucht en het huilen van den storm! Zoodra hij echter, met veel moeite de mailboot heeft bereikt, roept, gijt hij zoo hard hij maar kan:

— Is zij daar?

— Wie?

En als Langenheim haar naam heeft genoemd,

bezwaren ontwikkelt tegen het voornemen om voor Suriname de oprichting van een cultuurbank te bevorderen. Het bezwaar richt zich tegen de wijze, waarop de regeering aan dat voornemen wenschte gevolg te geven. Wij zullen ons in deze zaak niet begeven, maar spreken de hoop uit, dat er spoedig een bank kome tot steun van den landbouw. Het zal er anders in Suriname spoedig treurig uitzien.

Aan De West van 5 November ontleenen wij het volgende bericht:

„Kwik-zilver-erts. De Amerikaansche ingenieur Dawson, die aan de Marowijne een onderzoek instelde naar deze erts, is Zaterdag weder vertrokken naar New-York.

De heer Dawson heeft aanwijzingen van het moedergesteente ontdekt, en eenige blokken erts van te zamen 30 à 40 KG. gewicht medegenomen. Voor het verder onderzoek, om den omvang van den aanwezigen ertsvoorraad vast te stellen, zullen boringen noodig zijn.

De ingenieur Duijjes is naar Marowijne vertrokken voor eenzelfde onderzoek.

Iemand, die met den plaatselijken toestand goed bekend is, verzekert ons, dat het kwikzilver-erts over groote uitgestrektheid aan de Marowijne voorkomt, vermoedelijk op verschillende concessiën.”

In De West van 5 en 8 November het vervolg en het slotartikel van „Een levensbelang van Suriname bedreigd”, zijnde eene bestrijding van het advies door de heeren Bos, Van Romburgh en Salvador da aan den Minister van Koloniën uitgebracht over het rapport der heeren Struycken de Roysancour en Gonggrijp, getiteld: „Het balata-vraagstuk in Suriname”. Aan het slotartikel ontleenen wij deze opmerkingen: „.....Tot dusverre bestond een verbod (juist in het belang der balata-industrie), dat geen bolletries mochten worden gekapt. Als nu voortaan die boomen zullen worden gekapt voor de inzameling van balata, vervalt natuurlijk bedoeld verbod. De houtexploitatie zal bovendien daardoor krachtig in de hand worden gewerkt, omdat de kosten voor het vellen van de boomen vervallen. Men zal dus overal, waar dit met voordeel mogelijk is, het geveld hout uitslepen en aan de markt brengen. Daarmede is reeds begonnen, en het laat zich aanzien, dat gedurende een reeks van jaren de Venezolaansche methode en een bloeiende houtexploitatie hand aan hand zullen gaan.

Totdat..... de Venezolaansche methode zal zijn doorgedrongen in streken, waar, door den grooten afstand of ongunstige ligging, de afvoer van hout niet meer met voordeel mogelijk zal zijn. Daar zal inderdaad het „kostbare hout” in het bosch moeten blijven rotten. Is dit nu een overwegend bezwaar? Als de houtexploitatie geen voordeel heeft bij het vervoer van boomstammen, die door anderen geveld voor haar worden klaar gelegd, zal zij er dan bij gebaat zijn als de balata-industrie de boomen laat staan?”.....

ook hier schrik en ontzetting en uit vele monden tegelijk:

— Neen, neen!

Doffe wanhoop bevangt hem nu. De reddingsbooten worden in zee gelaten en daarmede doorkruist men, zoekende, de duisternis.....

De jonge weduwe heeft intusschen, door haar verbittering en wanhoop tot kracht aangezet, den overtocht veel gemakkelijker afgelegd dan haar trouwe ridder, op wien zij zich wreken wilde. Zij had de wind in den rug en deze deed haar naar het licht toesturen, dat zij reeds van verre had ontwaard. Zij was zich van geen gevaar, van geen angst bewust, zóózeer hielden het verlangen naar haar kind en de vrees, dat men er niet voldoende zorg voor zou dragen, haar in beslag.

Eensklaps zag zij de zwarte bootromp van zeer dichtbij opduiken uit de duisternis en gaf zij bijna een gil van blijdschap.

In twee minuten tijds zou ze bij haar kind zijn, dan zou alles vergeten wezen, de angst, de strijd, tot zelfs de man, die haar zoo diep had vernederd, zoo zeer had gekrenkt.

Zij snelde de smalle trap op, keek ontsteld om

Onderstaande APOTHEKERS, leden van het Dep't's-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, worden aanbevolen voor het gereedmaken van recepten zoowel als voor de levering van Binnen- en Buitenlandsche Geneesmiddelen, Verbandstoffen, Ziekenverplegingsartikelen en Minerale Wateren.

te 's-GRAVENHAGE:

M. L. Adama, Bezuidenhout 111.
F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.
N. W. Bennema, Fred.Hendriklaan 32.
C. J. Brandts, Laan Copes v. Cattenburgh 90.
H. Bruins, Van Swietenstraat 131.
C. P. v. d. Byllaardt, Grote Markt 22.
J. Damen, Weimarstraat 20.
Mej. S. Faber, Koningsplein 32.
Dr. A. L. C. Furnée, Tasmanstraat 194.
C. A. van Greuningen, Statenlaan 40.
A. J. A. Herens, Boekhorststraat 19.
J. J. Hofman, Schenkweg 4.
K. Holm, Vaillantlaan 157.
J. F. J. Hupperetz, Regentesselaan 270.
C. de Jong, te v. d. Boschstraat 45.
Th. Luyckx, Westeinde 341.
J. Mouton en Zn., Javastraat 29.
C. Offerhaus, Groot Hertoginnelaan 154.
J. van der Schalk, Oranjeplein 24.
J. J. Schoevers & van Essen, Noordeinde 122a.
Dr. W. v. d. Slooten, Koningin Emmakade 109.
M. P. Spillenaar Bilgen, Stadhouderslaan 7.
E. Sybolts, Riouwstraat 48.
J. A. v. Tooren, Regentesselaan 105.
Fa. F. R. Vechtman, W. D. Valkis, Zoutmanstraat 55.
C. Th. Voorhoeve, Frederik Hendriklaan 72.
G. H. v. d. Wal, Dennenweg 1.
H. J. de Zaayer, Anna Paulownastraat 51

te SCHEVENINGEN:

J. v. Buuren, Kanaalweg 53.
M. den Heyer, Keizerstraat 167.
J. A. Speltie, Havenkade 3.

te RIJSWIJK:

B. F. Jansonijs, Heerenweg 28.

te VOORBURG:

J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT:

J. A. Filedt Kok, Oude Delft.
S. J. Fischer, Groot Markt.
A. Nijdam, Burgwal.
A. L. Oversluys.
W. P. de Vries, Oude Delft.

te SLIEDRECHT:

I. J. van den Berg.

te WOERDEN:

W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS:

A. Teepe.

J. van der Putten.

Garneerartikelen — Modefournituren.

Valeriusstraat 51. Telef. 1670.

Verschenen de DERDE DRUK van:

DE AFRICHTING VAN

DEN POLITIEHOND,

DEN AMBULANCE-

EN OORLOGSHOND

EENE BEKNOPTTE HANDLEIDING

door

M. KESSLER.

Bekroond met den Eersten Prijs op de XXVe Internationale Honden-Tentoonstelling van „Cynophilia”, gehouden van 22 tot 24 April 1910 te Amsterdam.

1e Druk December 1908

2e Druk Februari 1909

3e Druk April 1910

Prijs geb. f 1.25.

Prijs geb. f 1.25.

UITGAVE DER
N. V. DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”

DEN HAAG.

TELEF. INTERC. Nos. 4424 en 4404.

Naar onze meening draait de geheele zaak om de vraag of hetzelfde bastoppervlak meer dan eens getapt kan worden. Dit moet vast staan, vóór men in een of anderen zin eene beslissing kan nemen. Voor de beantwoording dezer vraag, die niet hier, maar in Suriname moet gegeven worden, is er materiaal in overvloed. Op elke oude balata-concessie is dit te onderzoeken.

De houtvester toetse de meening in het rapport verdedigd aan eenige honderde boomen, opdat geen twijfel mogelijk zij. Eerst dan zal, naar onze meening, de Minister eene beslissing kunnen nemen. Voor zulk een onderzoek zijn slechts eenige weken noodig.

Curaçao.

Uit het voorloopig verslag der begrooting van Curaçao voor 1913, teekenen wij 't navolgende aan.

Verscheidene leden waren teleurgesteld, dat er bij de Regeering geen maatregelen in overweging zijn, althans daaromtrent geene nadere mededeelingen voorkomen, om in den nood der kolonie Curaçao te voorzien. Er werd gevraagd, wat de Regeering ten deze heeft gedaan of nog van plan is te doen; de Regeering hoorde ook bedacht te zijn op maatregelen van blijvend invloed, in de eerste plaats op eene wijze van watervoorziening minder afhankelijk van den regenval. Men vroeg wat op dit punt door het graven van putten en het stelsel van damaanleg was bereikt. Ook vroeg men, hoe de hier te lande verzamelde gelden zullen worden besteed.

De Commissie van Rapporteurs verzoekt den Minister aan de Kamer te willen mededeelen, wat hem bekend is aangaande de plannen van de koopster van de mijn Santa Barbara.

De vooruitgang in de hoedenvlechtrij was met voldoening vernomen.

Aangaande de struisvogelcultuur werd door enkele leden gevraagd, of de Regeering daaromtrent gunstige verwachtingen koestert.

Terwijl eenige leden meenden, dat de Gouverneur bij de verzorging der onderwijsbelangen niet eene onpartijdige houding aanneemt, maar het bijzonder onderwijs begunstigt, wilden andere leden aandringen op verhooging van subsidie voor bijzondere scholen. Terwijl ten behoeve van het openbaar onderwijs plm. f 90 per kind en per jaar wordt uitgegeven, ontvangt het bijzonder niet meer dan f 9 per kind en per jaar uit de gouvernementsskas. Deze leden oordeelden zulk eene ongelijkheid niet te verdedigen. Weer andere leden wezen er op, dat bij de meerderheid van den Kolonialen Raad bedenkingen bestonden tegen de voorgenomen verhooging van het subsidie der bijzondere scholen.

Het had in hooge mate de aandacht getrokken, dat de waarnemende administrateur van financiën definitief benoemd was en dat tot tijdelijk vervanger van dezen, aan wien verlof tot herstel van gezondheid is verleend, benoemd werd de kantonrechter, gewezen koloniaal ontvanger, welke laatste benoeming plaats had met voorbijgang van anderen die, naar men meende, in aanmerking verdienden te komen vóór den thans aangewezenen, een geestver-

zich heen, riep een matroos aan, die daar juist passeerde, ontving een antwoord in een vreemde taal en kroop eensklaps van schrik in elkaar, toen zij zich omringd zag door louter haar geheel onbekende menschen.

Men geleidde de jonge vrouw, die over het gehele lichaam beefde, naar den kapitein en eindelijk, na heel veel moeite, begreep men haar verhaal: Zij was een passagier van een Hollandsche boot, die op stroom lag, was aan wal geweest — men had haar beloofd vroeg naar boord terug te keeren, had haar misleid, en toen was zij, op gevaar van leven en dood, zelve met een boot teruggevaaren en op dit Spaansche oorlogschip te land gekomen!

— Geen bezwaar, senorita, trooste de vriendelijke kapitein haar; wij zenden booten naar wal en naar uw stoomer, opdat zij zich niet ongerust maken.

Zij opperde iets van zelve terug te roeien, maar zij gevoelde op hetzelfde oogenblik, dat de krachten haar begaven. Men bracht haar in het rooksalon en liet haar alleen.

Het vroolijke gezelschap in het concertgebouw,

want van den Gouverneur, evenals de administrateur, wiens vervanging het gold. Beide aanstellingen hebben nieuw voedsel gegeven aan de klacht over partijdigheid bij Curaçaosche benoemingen, die in de pers aldaar veelvuldig voorkomt. De leden hier aan het woord achtten bij deze beide benoemingen genoegzaam vermoeden van partijdigheid aanwezig om ze bij deze gelegenheid ter sprake te brengen en den Minister om inlichtingen te verzoeken. Zij vroegen waarom voor de definitieve vervulling van het belangrijk ambt van administrateur van financiën geen Nederlandsch belastingambtenaar uitgezonden is.

Bij vele leden was groote ontstemming en ergernis gewekt door de mededeelingen omtrent de onzeewaardigheid voor reizen naar de Bovenwindseilanden van het schip „Prinses Juliana”. Wie, zoo vroeg men, zijn de deskundigen geweest, die in de kolonie de eischen aan het schip stelden en de gegevens daarvoor verschaffen, en onder wiens toezicht heeft de bouw in Nederland plaats gehad. Terwijl men gaarne zoude vernemen, hoeveel de „Juliana” heeft gekost, verklaarden enkele leden, dat zij het zeer zouden betreuren als de correspondentie tusschen Curaçao en de andere W.-I. eilanden plaats moet hebben door middel van zeilschepen. Zij drongen er op aan, dat een nieuw stoomschip wordt gebouwd, dat voldoet aan alle eischen, die met het oog op zijn bestemming daaraan moeten worden gesteld.

De regentijd heeft zich goed ingezet op 't eiland Curaçao; de Amigoe van 2 Nov. meldt:

„Er zijn weer een paar dammen gebroken. Best mogelijk, dat dergelijke breuken bij plotseling invalende zware regens niet te voorkomen zijn. De schade echter daardoor veroorzaakt is dikwijls zeer groot. Putten, pas uitgediept, worden door de daar in stortende aarde weder gedempt, het zaaiend wordt meegesleurd door den zwaren watersroom en heel het land met grind en gruis en steenen overdekt.

Is daar nu werkelijk niets tegen te doen?

Zou het breken van dammen misschien wat beter kunnen worden tegengegaan door zulk een aanleg, dat de dam altijd plm. 1/3 boven het water uit blijft steken en nooit geheel onder water komt en wegspoelt?

Het regelen van den afvoer van overtolig water moet hier de oplossing brengen.

Systematische damaanleg is uitstekend, mits er rekening worde gehouden met herhaaldelijk voorkomende dijkbreuken. Als de eerste dam thans breekt, volgen al de anderen, het heele rijtje langs, het water loopt weg en de landen liggen overstromd met zand.”

In den hoogen ouderdom van 87 jaar is te Curaçao overleden Dr. Q. A. L. Ferguson, een algemeen bekende persoonlijkheid.

De Wekker schrijft over hem:

„De algemeen geachte en geliefde geneeskundige was bij zijn afsterven gepens. officier van gezond-

dat zoo eensklaps in de vreugde was gestoord, had zich intusschen aan de kade verzameld en wachtte op eenig bericht.

Men had medelijden met den officier en met de jonge vrouw en vond beiden ongelooflijk lichtzinnig. Er werd overwogen, of men nog een boot in zee zou laten, maar het doellose daarvan werd door de meesten al spoedig ingezien.

En steeds woester werd de storm, steeds ondoordringbaarder de duisternis, steeds onstuimiger klotsten de golven. Aan de lucht geen enkele ster — slechts af en toe een vaal-witte streep van de door de wolken heenbrekende maan, die echter telkens weder door de voorbijrijvende luchten werden weggevaagd.

Eindelijk hoorde men roepen:

— Daar komt een boot!

— Langenheim, zijt gij het? Is zij er?

Men snelde hem tegemoet. Zijn gelaat was doodsbleek, zijn oogen stonden strak en zijn „neen” was ontzettend om aan te hooren.

En terwijl men hem omringde en met hem be-raadslaagde, klonk andermaal het geluid van vallende riemen en ditmaal een Spaansch wachtwoord.

De Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN”
 Telefoon Haag 2480
 heeft de kwaliteit van haar BROOD enz. gesteld onder contróle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te WAGENINGEN — (onder Rijkstoezicht). —

FIRMA W. ROELOFSEN
 WIJNHANDEL
 COLUMBUSSTRAAT 101 's-GRAVENHAGE
 TELEFOON No. 2774
 SPECIALITEIT IN FIJNE LIKEUREN,
 - WHISKY EN GEDISTILLEERD -

1ste Rotterdamse
 Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
 Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.
 Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING
 Individuele ONGEVALLENVERZEKERING,
AUTOMOBIELVERZEKERING, Enz. Enz.
 VRAAGT PROSPECTUS.
 Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië te **SOERABAIA**.

Th. A. A. SIMONIS
 34 GROENMARKT — OVER DE — PRINSESTRAAT.
 TELEFOON No. 2535 □ DEN HAAG

Specialiteit in **BEDDEN**.
 — GROOTE KEUZE —
 van af het beste tot het eenvoudigste.
 MAGAZIJN GESLOTEN VAN HALF EEN TOT TWEE UUR.

VLEU PIA KUNSTPEL- ORG	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS.
VERHUUR.		p.m. of f 50.— p.j. af " " -80.— " "
PIANO's van f 5.— VLEUGELS „ -8.—		STEMMEN. IL.
REPARATIE. RU		Instrumenten.
Afd. Gebruikte		voor het GEREEDMAKEN TROPEN.
SPECIALE INRICHTING voor de		

heid te kl. en gedeputeerde grootmeester voor Curaçao en de andere West-Indische eilanden.

Zijn talrijke aan den lande bewezen diensten werden gewaardeerd en beloond o. a. met de Orde van den Ned. Leeuw en met die van Oranje-Nassau, terwijl zijn diensten en verdiensten als geneeskundige en anderszins zijn borst deden versieren met de Spaansche Orden der Mérito Naval en van Isabel la Católica en met de Venezolaansche van Simon Bolivar.

Hoe hoog de ontslapene in de achting en liefde zijner medeburgers aangeschreven stond, hoevele harten met dankbaarheid vervuld waren en zijn wogens van hem genoten weldaden bleek gister namiddag, toen zijn lijk aan het kille graf werd toevertrouwd, o. a. uit de breede schare, die het grafwaarts geleidde en uit de vele gezonden kransen, die den lijkwagen dekten. In den stoet bespeurde men onzen Landvoogd en ZHEG.'s adjutanten, autoriteiten, consuls enz., in een woord, de aanzienlijksten van Curaçao."

* * *

Op een fraaie foto, voorkomende in Het Ned. Zee wezen, van de werf der Curaç. Industrie-Maatschappij, ziet men 4 Curaçaosche schoeners te gelijk op stapel staan. Dit is een bewijs, dat de energie op scheepsbouwgebied te Curaçao nog niet is uitgedoofd en dat de stoom en de petroleum nog niet geheel en al de zeilvaart hebben verdrongen. De Curaçaosche schoeners hebben van oudsher een goeden naam voor hunne snelzeilendheid en fraaie vormen, terwijl het uitstekende zeeschepen zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Bevordering v/d. Inlandschen landbouw en de veeteelt. In de Pemberita Betawi van 6 en 7 Sept. 1912 nos. 106 en 107, schrijft Lajang lajang P. D. over dit onderwerp het volgende:

In hoofdzaak leeft de Inlandsche bevolking van Ned-Indië van den landbouw, doch daarnaast houdt zij zich ook bezig met het fokken en onderhouden van vee, als karbouwen, koebeesten, schapen, geiten, zoomede van paarden, muilieren enz.

Weliswaar woont in de kampong gewoonlijk ook wel een enkele timmerman, een ijzersmid, een goudsmid, een kleermaker, een kleinhandelaar, een doekoen, maar de groote menigte is toch landbouwer of veehoeder, hetzij voor gezamenlijke rekening, dan wel ieder voor zich. Aangezien deze beide bedrijfstakken in nauw verband staan met den vooruit- of achteruitgang van het volk, zoo acht de schrijver het niet ondienstig om eens in het bijzonder de aandacht hierop te vestigen en tevens de middelen aan te geven, waardoor de voor de bevolking dikwijls zoo schadelijke invloeden tot een minimum zouden kunnen worden teruggebracht.

Het spreekt vanzelf, zegt hij, dat om den landbouw vooruit te brengen, uitbreiding vooral van het aantal sawahs (rijstvelden) het beste middel zou zijn, doch het bezwaar is, dat de daarvoor geschikte terreinen niet altijd te vinden zijn, afgescheiden nog van het feit, dat men met moeite de beschikking over een voldoende hoeveelheid water kan krijgen, om die gronden te bevoelen.

Wat beteekende dat? Men snelde de trap af.

— Er bevindt zich een senorita aan boord van ons oorlogschip.

O'.....

Een kreet van naamlooze blijdschap.

Langenheim was de laatste van allen, die begreep wat men zeide; een diepe zucht ontsnapte daarop aan zijn borst, een zucht, die tegelijkertijd getuigenis aflegde van zijn angst en zijn dankbaarheid.....

Een half uur later was hij bij haar en viel hij voor haar op de knieën.

— Vergeving; kunt u het mij vergeven? was het eenige, dat hij kon uitbrengen.

En zij, die tevoren zoo verbitterd op hem was geweest, gevoelde nu, dat in haar hart alle vijandige gevoelens reeds waren gestorven.

Nog eens moesten zij de onstuimige zee trotseeren, om terug te gaan naar hun boot, die vóór het aanbreeken van den dag weg zou stoomen. De kapitein stelde zijn grootste boot ter hunner beschikking en gaf hen twee loodsers mede.

Hij droeg haar naar beneden en legde haar op de sofa neer, sloeg zijn arm om haar heen en zoo

De bevolking is mede aangewezen op den aanleg van akkers op de bijna overal aanwezige vlakten of op de nog in ruimen voorraad aanwezige terreinen in de bosschen. De eerste zijn meer in het bijzonder geschikt voor den aanplant van klapperboomen, bananen, suikerriet en dergelijke, terwijl de laatste zich meer eigenen voor de cultuur van koffie, kaneel, peper en dergelijke.

Of de Inlander nu altijd met oordeel de geschiktste terreinen voor de verschillende cultures weet te kiezen, meent de schrijver te moeten betwijfelen, daar de praktijk immers aanwijst, dat de tuinen der Inlanders over het algemeen geen groot beschoot opleveren. Zijns inziens is het zeer noodzakelijk, dat deskundigen van Regeeringswege de bevolking ten deze voorlichten.

Hetzelfde geldt ook voor den Inlandschen veestapel. Het onderhoud van het vee geschiedt of in de kampong of op de vlakten in de nabijheid daarvan. De uitkomsten zijn echter ook daàrbij veelal ongunstig, omdat de Inlanders niet voldoende bekend zijn met de tegenwerkende klimaatsinvloeden, de voor het vee schadelijke grassoorten, enz. Ook weet hij niet hoe hij de dieren moet beschermen tegen muskietenbeten en andere schadelijke insecten.

Bovendien heeft het te veld staande gras en de veestapel veel te lijden van wilde dieren, van vogels, apen, veldmuizen enz., en de oogst zeker niet het minst van het loslopend eigen vee. Tegen het laatste kan de bevolking zich ten deele vrijwaren door de in cultuur gebrachte terreinen met sterk wildhout of met steenen wallen te omheinen, doch tegen wilde varkens en veldmuizen helpt zulk een maatregel niet veel. Deze dieren storen zich aan geen pagger.

Wel houdt men gedurende den dag de wacht in de aanplantingen, maar des nachts kan de toegebrachte schade, ondanks alle middelen van tegenweer, zóó groot zijn, dat de eigenaar den aanplant geheel abandonneert.

De wilde eekhoorns en torren tasten dikwijls de klapperboomen en vruchten aan, terwijl apen en vogels op allerlei vruchten verlekkerd zijn.

Met de veiligheid van het vee is het niet beter gesteld. Hoevele karbouwen, koebeesten, paarden, schapen en geiten toch worden jaarlijks niet verscheurd door tijgers, die ze somtijds zelfs uit de hokken en stallen weten te halen, en hoeveel vee wordt niet gestolen door roovers, die zich aan geen politie of justitie storen?

Wil men in dezen treurigen toestand verandering ten goede brengen, dan zal de bevolking niet alles van de Regeering moeten verwachten, doch door samenwerking elkander moeten steunen.

Terwijl de Regeering door het verstrekken van uitgebreide voorlichting in zaken van landbouw, veel kan doen, moet het volk kampongsgewijze optreden en door inzameling van gelden, behoorlijk betaalde en goed gewapende personen in zijn dienst nemen, die verstand hebben van de jacht en van de gevaren, welke daaraan zijn verbonden, zoodat zij den strijd met den vijand durven aanbinden. Aangezien lang niet elke Inlander voor die taak geschikt is, hetzij uit gebrekkige kennis, hetzij uit gebrek aan durf, zoo moet men wel naar bijzondere per-

zaten zij daar roerloos in hun groot, met moeite en strijd verkregen geluk.

Toen zij van verre de haven zagen schitteren in het licht der gloeilampen, wees zij hem deze met de hand.

De maan was nu achter de wolken voor den dag gekomen. Hij zag haar in het doodsbekeke gelaat.

— O, madonna, jij lieve, stille vrouw, die toch ook kunt haten, als men u ergert. Hoe dikwijls heb ik daarnaar verlangd, hoe lang heb ik daarop gewacht.

Zij zag hem even verbaasd aan, en daarop fluisterde zij:

— Ik heb je altijd liefgehad, tot vanavond, toen je mij mijn moederplichten wildet laten verzuimen, maar jij, jonge man, hebt dat niet begrepen.....

— Tot daar straks, antwoordde hij in gepeins verzonken, maar door de droefheid kwam de openbaring en nu weet je ook, dat ik jou des te liever heb, nu ik zie wat je waard bent als vrouw en als moeder.....

Zij zeide niets, maar zij zag hem met het volste vertrouwen in de groote, donkere oogen.

A. SCHARENBERG,
HOFLEVERANCIER. Tel. interc. 2443.

TAFEL- en DESSERTMESSEN
van FRIEDR. HERDER Abr. Sohn, SOLINGEN.

VLEESCHVORKJES.
BOTER- en KAAS-MESJES.
WILDSCHAREN.

Specialiteit FRUITMESJES vanaf f3.50 per dozijn.
MASLICATEURES (voor het fijn maken der spijzen).

15, HOOGSTRAAT 15, DEN HAAG.
Specialiteit in Electriche Verwarmingsapparaten.
HET BESTE SYSTEEM EN DE BESTE KWALITEIT.

PIERRE SCHREINER
ZOUTMANSTRAAT 18-20-22-45
DEN HAAG

Bedden- en Meubelmagazijnen
BEHANGERIJ STOFFEERDERIJ

W. POPPINK, Telefoon No. 4485.
PRINS HENDRIKSTRAAT
141-143 Den Haag.

Geheel gepantserde Houtkoffers. Voor het bagageruim, 100 cM lang, 50 cM breed, 50 cM hoog, m. bak f10.50. Voor de hut 100 cM lang, 50 cM breed, 36 cM hoog, met bak f5. Voor de hutten der nieuwe booten 100 cM lang, 50 cM br., 40 cM hoog m. bak f9.50.

N.V. BERLITZ-SCHOOL MIJ.
welbekend bij allen die met verlof in Nederland vertoeven.
Noordeinde alleen 42^B, boven Maison KRUL.
Telefoon 6318.

TALEN: DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, ITALIAANSCH, SPAANSCH ENZ.
door ontwikkelde leeraren, uit de desbetreffende landen, die eene zuivere uitspraak vrij van dialect bezitten.

Om teleurstellingen te voorkomen, lette men vooral op het juiste adres Noordeinde 42b, boven maison Krul.
AMSTERDAM - Keizersgracht 300.

VERKOOPHUIS
GROOT HERTOGINNELAAN 103
VALERIUSSTRAAT
— Tramhalte lijn 3 — DEN HAAG

Eenig adres voor hen die zich goed en voordeelig van nieuwe of TWEDEHANDS MEUBELN willen voorzien.
DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND van 10-4 uur.

Tandborstels - Badmutsen - Sponsen
Bandages en Gordels.
Wed. G. STREITWOLF,
TELEFOON 2413.
105, NOORDEINDE 105.

Behangers en Stoffeorders
Linoleums,
Tapijten,
Meubelen.

P. J. Veelo & Zonen
Den Haag
Lange Houtstr. 15b
Telefoon 8855.
Herderinnestraat 18
Telefoon 2049.

sonen zoeken. Het spreekt vanzelf, dat, voor het geval het volk over geen contant geld beschikt, dit in staat gesteld moet worden de verplichtingen na te komen in den vorm van verstrekkingen in natura na den rijsttoogst. Hetgeen binnenkomt moet gesteld worden in handen van een vertrouwd persoon, die de jagers uitbetaalt op vertoon van de meester gemaakte dieren of een deel daarvan en volgens een bepaald tarief, dat aldus zou kunnen zijn: a. voor een tijger f 10; b. voor een aap f 0.50; c. voor een eekhoorn f 0.10; d. voor een veldmuis f 0.02, enz.

Door een dergelijke regeling wordt niemand geschaad, ook zelfs niet zij, die tot den landbouw in geen betrekking staan en niettemin mede moeten offeren. Niet alleen, dat de oogsten gunstiger zullen zijn, doch de rijst zal billijker in prijs worden en dat is in het belang van allen.

De Regeering steunt reeds in zooverre, dat zij voor het dooden van tijgers somtijds premie's toekent, doch dit is geen afdoende bescherming en moet de bevolking ook aan den Regeerings-maatregel kracht bijzetten. Aldus besluit schrijver.

Leleja is de naam van één der onderdistricten van de afdeling Indramajoe (West-Java), dat vroeger, vóórdat het onder gouvernementsbeheer stond, werd bestuurd door een hoofd met den titel van **D e m a n g**.

In uitgestrektheid doet het district niet onder voor de andere afdelingsdistricten, welke ten oosten van de Tjimanoeek zijn gelegen, terwijl de opbrengst van de lands producten en het zielental daarbij niet ten achter staan.

Er wonen vrij veel gegoede Chineezers en dagelijks wordt er een goed bezette basar gehouden.

Men kan zelfs zeggen, dat Leleja wel tot een van de welvarendste en gezondste streken van Java behoort, hetgeen het dankt aan den ijver van de Indische bevolking, die zich in hoofdzaak met den handel in rijst en andere landsproducten, w.o. ook allerlei groenten, bezig houdt. De sawahs worden er regelmatig bewerkt.

De spreektaal is de Soenda'sche met vele Javaan- sche woorden vermengd. De zedelijkheid laat veel te wenschen over. In dien toestand kan alleen verandering ten goede worden gebracht door de op- richting van scholen. De bevolking kan, behoudens enkele uitzonderingen, nog in het geheel niet lezen of schrijven. Zoo lezen wij in de **Pemberita Beta wi** van 5 Sept. 1912 no. 105, welk blad dan ook de oprichting van scholen daar ten eerste aanbeveelt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Klacht over den Indischen postdienst. In de **Tiong Hoa-Ki-Sien-Po** van 17 Sept. 1912 no. 351, klaagt de heer **Oeij-Siau-w-Tjong** te Waled (Java) over den slechten gang van zaken bij den postdienst tusschen gemelde plaats en het hulppostkantoor te Tjilidoek. Niet alleen, dat tal van brieven niet aan hun adres bezorgd worden, maar ook de bladen komen niet in het bezit van de rechtmatige eigenaren. Schrijver wijt zulks aan de traagheid en gebrek aan kennis van de postbepalingen bij het postpersoneel.

In verband hiermede wijst hij ook op het be- staande feit, dat voor de bezorging van dagbladen en brieven aan den postlooper van Waled 1 cent per brief en per courant wordt betaald, weliswaar niet onder feitelijken dwang, maar dan toch onder dreuelen dwang, want wanneer die cent niet wordt afgedragen, dan is men in het geheel niet meer zeker van de behoorlijke bezorging der poststukken. Op het Rijkspostkantoor te Tjilidoek schijnt iets niet geheel en al in orde te zijn.

Zoo verzond de schrijver een document aan het adres van zijn landgenoot **Tan-Tjhan-Hie** te Tjilidoek. Het gewicht bedroeg 120 gram en derhalve had hij, volgens het bestaande tarief te vol- gen, f 0.07 plus f 0.10 voor aanteekening, of te samen f 0.17.

De hulppostcommies berekende evenwel de fran- sering op 3 maal 5 cent (per 50 gram) — f 0.15 plus f 0.10 voor aanteekening of te samen f 0.25, hoewel de afzender voor f 0.08 werd benadeeld.

Waar de Regeering belangrijke geldelijke voor- deelen geniet uit het brievenvervoer, daar mag, naar schrijvers meening, de bezorging der poststuk- ken toch wel kosteloos geschieden en voorkomt men

tevens 't bestaande euvel, dat de districtsschrijvers de poststukken op hunne tafels laten liggen ten kantore van de wedono's en assistent-wedono's en dan aan de geadresseerden laten weten, dat zij, als zij de brieven en stukken verlangen te bezitten, ze kunnen laten halen. Of die kennisgeving altijd wordt verzonden, is nog niet eens zeker.

Schrijver hoopt, dat deze misstanden spoedig mo- gen worden opgeheven.

Een ongeschikte Chineesche Wijkmeester. Wanneer een rekeninglooper in het begin van de maand zijne kwitantie aanbiedt en de schuldenaar, om welke reden dan ook, niet over gereed geld beschikt, dan is het gewone gezegde van laatstgenoemde: „Kom morgen terug”, en daartegen valt niets te zeggen, maar wel is het op zijn minst genomen vreemd, dat, wanneer een bestolene zich tot een wijkmeester begeeft, met het doel van een plaats gehad hebbend misdrijf kennis te geven, eerstgenoemde dan even- eens met een „kom morgen terug” wordt afge- scheept. Toch moet, volgens de **Perniagaan** van 17 September 1912 no. 210, een Chinees van de kampong Poelo, zulks ondervinden, met het ge- volg, dat hij zich met zijne klacht richtte tot de Europeesche politie, die de zaak gelukkig terstond in handen nam.

Dergelijke trage wijkmeesters met slechte neigin- gen zijn in den tegenwoordigen tijd niet duldbaar en moeten dan ook dadelijk ter verantwoording worden geroepen, zegt het blad.

Berichten uit Groot-China. In de **Perniagaan** van 10 September 1912 no. 205 vielen de navolgende berichten uit Groot-China op:

Volgens de **China Express** heeft opnieuw een ontmoeting plaats gehad tusschen den Presi- dent der Chineesche Republiek, **Dr. Sun-Yat-Sen** en den Generaal **Hoeang Hsing**.

Zooals bekend heeft er geruimen tijd twijfel be- staan ten opzichte van de noodzakelijkheid en de nuttigheid van de terechtstelling der 2 Chineesche generaals, die door hunne acties schadelijk voor de belangen der Chineesche Republiek werden geacht.

De Nationale Vergadering nam die terechtstelling dan ook alles behalve gunstig op, doch heeft hare beschuldiging nu teruggenomen, nadat zij door den President overtuigd was geworden, dat hij wel moest handelen, zooals gedaan is. Deze aange- legenheid is nu langs vredelievenden weg afgewik- keld.

Dr. Sun-Yat-Sen heeft, te Peking zijnde, zijn talenten kunnen ontwikkelen en de stemming van het volk in kalme banen kunnen leiden, terwijl de overeenstemming, welke tusschen hem, den Presi- dent der Republiek en Generaal **Hoeang-Hsing** be- staat, er zeker toe zal leiden, dat de naijver tus- schen de verschillende Chineesche stammen weldra zal verdwijnen.

Voorts wordt melding gemaakt van een anderen ingrijpenden maatregel, welke de aandacht trekt, nl. de aanstelling van meerdere Westersche adviseurs voor de Chineesche Regeering.

Behalve **Dr. Morrison**, die als politiek-advise- seur reeds in dienst is getreden, worden genoemd:

a. **Prof. Jenkins** (Amerika) als financiële specialiteit;

b. **Prof. Ariga**, afkomstig van Japan, en de heer **George Padoux** voor het strafrecht.

Laatstgenoemde is een Fransman en was vroe- ger adviseur van de Siamse regeering.

c. **Generaal Brissand Desmillets**, van Fransche nationaliteit, die als militair adviseur zou optreden.

d. de **Amerikaansche Gezant te Konstantinopel** zou met de regeling der buitenlandsche aangelegen- heden worden belast.

Van Vreemde Koloniën.

Hebben wij aan 't Britsche vlootvraag- stuk meermalen ruime aandacht geschonken, nu het Canadeesche gouvernement de bouw van een smaldeel voor de marine van 't moederland in be- handeling heeft genomen, meenen wij niet alleen 't een en ander te moeten vermelden van de mede- deelingen, die de eerste minister van Canada, **Borden**, en de Engelsche admiraliteit, bij deze gelegen- heid hebben ten beste gegeven, maar ook eenige andere aanteekeningen daaraan toe te voegen.

Borden wees op de noodzakelijkheid voor Groot-

LUXEBROOD-FABRIEK PAUL C. KAISER

Hofleverancier.

HAAGSCHE BESCHUIT.

KANEEL BESCHUIT.

RONDE BESCHUIT.

LANGE BESCHUIT.

N. LOEB, Noordeinde 109. Kleding en Meubilerie op termijnbetaling.

20 gulden, per maand 2 Gld.

40 " " " 4 "

60 " " " 5 "

Modemagazijn „BRUSSEL”, Weimarstraat 61 ::: DEN HAAG.

Speciale verkoop van

GEGARNEERDE DAMES-, JONGE DAMES-
en KINDERHOEDEN.

— CHAPELLERIE en BONTWERKEN. —

AUG. W. J. BRÜNINGS.

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men
zich aan het SECRETARIAAT van

NIJMEGEN VOORUIT!

M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

J. P. KOSTER

-0- ANTIEKE EN MODERNE WONINRICHTING -0-

BEHANGERIJ - STOFFEERDERIJ - MEUBELMAKERIJ

V. D. SPIEGELSTRAAT 2 - DEN HAAG.

C. HOYNG,

SPIJSTRAAT 20/22 - DEN HAAG.

Amsterdam - Utrecht.

▼ ▲ ▼

Onze geïllustreerde catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

▼ ▲ ▼

Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.

PRIJSCOURANT GRATIS.

NEDERLANDSCH-INDISCH ADMINISTRATIE-KANTOOR EN HULPBANK. 's-Gravenhage — Kortenaerkade 10.

CREDIET- en BANKZAKEN.
LEVEN- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN.

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 — TORENSTRAAT 5-6
NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR — DEN HAAG
TELEFOON N°. 2598

GOEDKOOPST ADRES VOOR HET GEHEEL OF
GEDELTIELIJK INSTALIEEREN VAN WONINGEN

veer 10 mill. meer dan 't voorafgaande jaar. Een verdere toename wordt in de volgende jaren verwacht tot een grens van 70 à 80 mill.

De oogst van Japan, met Formosa, blijft op gelijke hoogte, ongeveer 42 mill. p. per jaar.

Over de opbrengst van China zijn moeilijk eenigszins volledige gegevens te verkrijgen, maar 't wordt niet overdreven geacht haar op minstens een zesde van de geheele wereldproductie te schatten.

De Caucasus levert gemiddeld 200.000 p. op, een hoeveelheid, op zichzelf niet onaardig, maar nog zonder beteekenis voor de wereldproductie. 't Aantal aanplantingen neemt echter geregeld toe.

De in Brazilië genomen proeven zijn niet geslaagd, en zelfs opgegeven.

DUITSCH KOLONIËN.

De nieuwe gouverneur van Samowa heeft een gewijzigde regeling ingevoerd voor de samenstelling van den Regeeringsraad. De (Duitsche?) bevolking is uitgenoodigd 8 personen voor 't lidmaatschap van den raad aan te wijzen, 4 als vertegenwoordigers van de planters, 4 als vertegenwoordigers van den handel. De candidaten moeten de Duitse taal kennen. Zoo wordt een eerste schrede gedaan om deze taal meer algemeen in gebruik te brengen. Tot nu toe werd in de zittingen van den raad Engelsch gesproken, omdat alleen deze taal aan alle leden voldoende bekend was.

De zelfde mail stelt 't als waarschijnlijk voor, dat de planters niet zooveel Chinese koelies zullen krijgen als zij zich hadden voorgesteld. De Chin. consul te Apia en de autoriteiten in de Chin. havenplaatsen stellen zoo bezwarende voorwaarden, dat de werving er zeer door wordt bemoeilijkt. In dit verband wordt met vreemde melding gemaakt van den goeden afloop van besprekingen tusschen Duitschland en Nederland betreffende de werving van Javaansche koelies. De Nederl. regering zou in beginsel de werving goedkeuren, onder voorwaarde echter van de instelling eener stoomvaartlijn tusschen Samowa en Nederl.-Indië. Duitschland hoopt, dat die lijn weldra zelf haar kosten kan dekken, als zij in den aanvang een subsidie krijgt. De vaart zou om de 8 weken plaats hebben. Samowa en 't moederland zouden elk de helft der financiële kosten dragen.

Aldus een bericht in La Dép. Coloniale van 25 Nov. Die eisch van Nederland komt ons wel wat zonderling voor. Het verkeer met Samowa behoort voor Insulinde nog niet zoo heel veel en voor den koelie-uitvoer zal Nederland ook niet zoo bijster op een vaste lijn gesteld zijn. Omgekeerd kan die wensch zich van Duitse zijde wel met aandrang doen gelden. Intusschen willen wij hierdoor volstrekt niet zeggen, dat ons aan een goede verbinding met 't oostelijk eilandengebied niets gelegen hoeft te zijn; wij achten 't geenszins onmogelijk dat ook voor den handel van Ned.-Indië daar in de toekomst een afzet- en ruilgebied te vinden zal zijn, doch hierop zijn de maatregelen onzer regering nog niet gericht, en daarom aanvaarden wij 't voormelde bericht met voorbehoud.

OPIUM.

Medio November werd de eerste opium-verkoop van 't seizoen te Bombay gehouden. 1380 kisten voor den uitvoer van 1913 werden aangeboden en bereikten 1.666 R. p. k. Dat is een lage prijs. De laatste kisten van 't vorige seizoen gingen tot 2000 R. Dit wordt toegeschreven aan de berichten uit China, waar een groot aantal kisten onverkocht opgelegd blijft, behalve nog een 6000-tal kisten waarvan de levering niet is aangenomen, niettegenstaande de koopovereenkomsten gesloten waren. In Kwantoeng en eenige andere plaatsen is met 't begin van 't volgend jaar 't opiumschuiven verboden, een maatregel, volgens enkelen aan een hoog moreel beginsel te danken, volgens anderen alleen gericht op een te niet doen van de vreemde leverantie, om daarna de Chinese opiumcultuur tot bloei te doen komen.

PANAMAKANAAL.

Engeland's formeel protest inzake de kwestie der rechten op het Panamakanaal is bij het departement van buitenlandsche zaken te Washington aangekomen. De tekst wordt daar en te Londen gelijktijdig gepubliceerd.

In zijn jaarverslag beveelt de Amerikaansche minister van Oorlog, Simson, intrekking van de wet, aan, waarin de tollens op het Panamakanaal zijn geregeld. Dit is dus in strijd met Taft's politiek.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

De Indische Gids.

Inhoud der December-aflevering van de Indische Gids: Kan het bestaande dualisme in de Indische rechterlijke organisatie ongewijzigd gehandhaafd blijven? door Mr. F. C. Hekmeijer. — Politiek van het Inlandsch credietwezen, door Dr. J. H. Boeke (slot). — De kolonisatie-proeven in de Lampongsche districten, door N. Scheltema, met Naschrift door de Redactie. — Onderwijs in de Nederlandsche taal voor den inlander, door J. Habbema. — De Nederlanders aan de Koromandelkust, door Maurits Wagenvoort (slot). — Varia (De geschiedschrijving over de samenzwering van Pieter Elbervelt. — De huidige Europeesche maatschappij in Indië. — Koninginsverjaardag te Long Nawang (Apo Kajan, Centraal Borneo).) — Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagblad-artikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie (De gefedereerde Maleische Staten. — Een eigen muntslag voor Nederlandsch-Indië. — Het Britsch-Indische goud-vraagstuk). — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M.

De Tijdspiegel.

In het Dec.-nummer van De Tijdspiegel is Jhr. W. H. de Kock aan het woord om de Max Haveelaar-zaak weer eens aan de orde te brengen; de schrijver toont aan, dat Multatuli's bewering, als zou de regent van Demak door resident Brest van Kampen zijn omgekocht, onwaar is.

Verder geeft E. S. onder het opschrift „lets nieuws op het gebied van onderwijs aan toekomstige ambtenaren“, een uitvoerig overzicht van het bekende werk van Mr. Neytzell de Wilde: Een en ander omtrent den welvaartstoestand der inlandsche bevolking enz.

Het Alg. Ned. Verbond in Indië.

Onder het opschrift „Eigen orgaan voor groep Ned.-Indië“, leest men in het jongste Nr. van Neerlandia:

„Terwijl ons Dec.-nummer ter perse ging, werd het bericht ontvangen, dat het bestuur der Groep Nederlandsch-Indië besloten heeft weder een eigen orgaan uit te geven, dat maandelijks, aan te vangen in November, zal verschijnen. In ons Januari-nr. zal 't een en ander over het nieuwe maandblad worden medegedeeld.“

Dezerzijds wordt er aan herinnerd, dat in de jaren 1905—1908 bedoelde groep een maandelijksch periodiek „Ons Volksbestaan“ heeft uitgegeven, dat evenals Neerlandia krachtig de belangen van den Nederlandschen stam heeft behartigd.

Insulinde.

Het orgaan van de vereeniging „Insulinde“, dat uit den aard der zaak opkomt voor de belangen van de jonge „Indische partij“, schijnt meer en meer in een toon te vervallen, die de voorgestane zaak niet anders dan nadeel kan doen. Het jongste Nr. (van 1 November) ter hand nemend, leest men nogal wat hatelijke persoonlijkheden tegen hen, die de beginselen der jonge partij niet zijn toegedaan of bestrijden.

Wat zegt men bijv. van de volgende, letterlijk overgenomen uitingen:

„Toer ik dat stuk overschreef, toen dacht ik... dat is iets voor het beruchte Semarangse Handelsblad, staande onder redactie van W. C. (drukker, deze voorletters s.v.p. vet drukken) van der Velde.“

Van den knappen journalist K. Wybrands wordt geschreven: „Het is heusch vermakelijk om de stukken van den heer Wybrands te lezen, d.w.z. vermakelijk voor hen, die in Meerenberg of Medemblik zitten of die zoo nu en dan duiveltjes op de gaspijpen zien dansen.“

De heer M. van Geuns, de bekwame hoofdredacteur van het Soerabajasch Handelsblad, wordt ook onder handen genomen: „het is te belachelijk om de bewering van een man als Mozes nog te ontzenuwen.“ Enz.

Het is jammer, dat men met zulke hulpmiddelen zijn doel tracht te bereiken.

De Gids.

Het Dec.-nummer van De Gids opent met een uitvoerige beschouwing van den heer F. C. Hering over „De verdediging van Nederlandsch-Indië.“ (Een toekomstbeeld).

Schrijver is van meening, dat Nederl.-Indië (met uitzondering van Java) in zijn geheel alleen ter zee met goed gevolg verdedigd kan worden; wanneer wij in den Archipel een goed samengestelde en voldoende sterke vloot bezitten, kan z. i. een vijand aan een landing niet denken.

Marque Deposée „Au-Condor“
LA HAYE — PLEIN 8

PAYS BAS

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

EXPORTATION IMPORTATION

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

N. V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ „LUCTOR
ET EMERGO“ :: DEN HAAG.

THEOSOFIE, DE THEOS. VEREEN. EN DE THEOS. BEWEGING.

50 pag. 8° roy. Ingen. f 0.25, geb. f 0.65.

REÏNCARNATIE EN KARMA.

40 pag. 8 roy. Ingen. f 0.25, geb. f 0.65.

DRIE OPSTELLEN OVER KARAKTERVORMING EN OPVOEDING.

100 pag. 8° kl. med. Ingen. f 0.50, geb. f 0.80.

COSMOLOGIE, Elementen der Practische Astrologie.

13 vel druks, met figuren tusschen den tekst, en een plaat in vier-kleurendruk. — Uitsluitend geb. f 4.50.

COSMOLOGIE, De Astrologie als Levensleer.

11 vel druks, met figuren tusschen den tekst, en een plaat in vier-kleurendruk. — Uitsluitend geb. f 4.—

door A. E. THIERENS.

Het eerste werkje, in brochure-vorm, voorziet in een werkelijke en lang gevoelde behoefte. In een kort, helder, afgerond betoog legt het aan een ieder, en voornamelijk aan den buitenstaander, die zich op de hoogte wensch te stellen van wat Theosofie eigenlijk is, niet alleen haar verschillende leeringen duidelijk en logisch uiteengezet voor, enz.

Van de „Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding“ geeft het eerste opstel ons als het ware de essence van wat verhandeld is tijdens het „Eerste Congres voor Zedelijke Opvoeding“, gehouden te Londen van 25 tot 29 September 1908.

„Theosophia“, Febr. 1911.

We zouden dit boekje een bijzonder groot debiet toewenschen, inzonderheid in die kringen waar opvoedkunde dagelijksch brood is, en waar toch vaak niets dan steenen te vermalen gegeven worden.

In elk geval moest het in geen enkele paedagogische bibliotheek ontbreken.

„Eenheid“, 19 Nov. 1910.

Wij kunnen slechts met moeite den lust bedwingen, uit den rijkdom van diepe gedachten, daarin neergelegd, eenige te citeren...

„De Avondpost“, 26 Nov. 1910.

Hij wil slechts den overwegenden ernst van het vraagstuk der opvoeding tot ons doen doordringen, hij bedoelt ons aan het vragen en denken te brengen en daarin slaagt hij zeer zeker — — — — —

„Correspondentieblad van den Nederlandschen Kinderbond“, Aug. 1911.

... een zeer handig boekje, om kennis te nemen van het wezen der theosofie.

„Prov. Drentsche en Asser Crt.“,
14 Nov. 1910.

Japansche lijn op Ned.-Indië.

Over de voorgenomen Japansche stoomvaartlijn op Ned.-Indië; die wel eens een ernstige concurrente zou kunnen worden van de Nederlandsche Java-China-Japan-lijn, is in deze rubriek meermalen het een en ander medegedeeld.

De jongste Ind. Mercurus bevat nadere bijzonderheden, welke hieronder volgen.

„In verband met het ter zake vroeger medegedeelde, kan nader worden bericht, dat het syndicaat, hetwelk de nieuwe Japansche stoomvaartlijn op de Zuidzee-eilanden heeft geopend, onder den naam van Nan-Yo-Yusen-Kumi, de mededeeling van de Japansche Regeering heeft gekregen, dat een staatssubsidie is toegestaan. De nieuwe dienst is op 22 October jl. geopend met een stoomschip van 3.283 ton. De voorwaarden, aan het verleenen van een subsidie verbonden, zijn de volgende: 1o. De route van dezen dienst moet zijn: van Kobe naar Soerabaja via Moji, Hongkong, Singapore, Batavia en Semarang, terwijl de thuisvarende schepen hunne route via Hongkong naar Kobe nemen. Op de uitreis zullen de schepen, naar men verwacht, na Moji ook Koelung aanloopen. De schepen zullen van Kobe uit hun dienst mogen uitbreiden tot Yokohama en van Soerabaja uit eveneens naar andere Nederlandsch-Indische havens. 2o. In dezen dienst zullen drie stoomschepen, te zamen metende 11.318 ton, varen, terwijl eene reis per maand gemaakt zal moeten worden; 3o. Deze regeling zal van kracht blijven gedurende twee en een half jaar, van October 1912 tot Maart 1915.

Ook de Osaka Shoson Kaisha overweegt plannen om een dienst op de Zuidzee-eilanden en Panama te openen, naar alle waarschijnlijkheid nog dit jaar, schrijft Hr. Ms. Gezant te Tokio.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In de Nov.-aflevering van dit tijdschrift een artikel van Mr. J. C. Kielstra over de economische vooruitzichten van de onderafdeeling Beraoe (Oost-Borneo), waarin de schr. tracht zooveel mogelijk gegevens omtrent de vooruitzichten voor Europeesche ondernemingen onder de algemeene aandacht te brengen. Achtereenvolgens geeft hij een overzicht van de gesteldheid van deze streek, van de rijkdommen, de werkkrachten en de mogelijke bevordering van exploitatie.

No. 4 van den vierden jaargang van het Indologblad geeft een vollediger overzicht van dit belangrijke opstel, zoomede overzichten van de lezingen van Dr. baron van Boetzelaer van Dubbeldam „De beteekenis der Christelijke zending voor Ned.-Indië” en van Mr. P. H. Fromberg „De Chineesche beweging op Java”.

De Java-Post.

Pastoor van de Kolk, die als missionaris op Z.-Guinea werkt, schrijft nu en dan aardige artikeltjes over de zeden en gewoonten der Marindineezen; het Nr. van 8 Nov. jl. bevat een dergelijk opstel getiteld: Marindineesche schoonheden, waaraan het volgende is ontleend:

De kinderen der Marindineezen hebben bijna alle een lief gezichtje met regelmatige trekken, heldere vrije oogen, vluggen leuzigen gang, en een kortgehouden krullekopje. De witte schelpjes en de veelkleurige kraaltjes om den hals, en de gevlochten moljes om den bovenarm (de enige versierselen en tevens de enige kleeding der jeugd) staan heel netjes. In de dwaze jaren tusschen de 15 en de 30 is het hier net als overal: overdreven opschik om zich zoo mooi mogelijk te maken. Ongelukkig kiest men hier middelen die voor ons schoonheidsgevoel niets aantrekkelijks hebben: olie, roet, gele, roode en witte verf, lapjes uitgedroogd varkensvleesch, varkensstaarten, varkensstanden, groote gaten in oortellen en neusvleugels enz. Alleen op afstand lijkt dat wel eens aardig.

Een Marindineesche man is Marindineesch-mooi als hij groot is (de grootte der Marindineezen verschilt niet van die der Hollanders), breed geschouderd, met een zwarten breeden baard (lange baarden treft men zeer weinig aan), een ferm mond, zwarte tanden, roode lippen, een stevigen neus met groote gaten in de neusvleugels, waarin dan bamboebuisjes of beentjes of adelaarsklauwen gestoken worden. Verder: fonkelende oogen, een groot kaal voorhoofd, kolossale gaten in de oortellen, lang-aan-gevlochten haar, een dunnen buik in een breeden, gevlochten band gekneld, dikke knien, breede voeten en een fischen, vasten gang.

Voor de vrouwen luiden de regels wat anders: dik is de mode en de gang moet ietwat draaierig zijn. Hoe grooter gaten in de oortellen hoerschooner, maar in de neusvleugels slechts heele kleine of geen; lange aanvlechtsels aan het hoofdhaar, die zoo zwaar zijn, dat ze de huid van het voorhoofd strak trekken: een gerimpeld voorhoofd is een aes-

thetische fout, zoowel als gescheurde oorlellen en ingevallen wangen. Dit laatste kan verholpen worden door een ferme, papperige, bloedroode pruim (kauwsel van betel, sirih, kalk, tabak en sommige soorten boomschors). Die pruim moet dan lifst wat uit den mond hangen bij het spreken en behendig binnengehaald worden als ze neigt te vallen! Is ze te groot, dan kan men een gedeelte van die brij aan eene vriendin aanbieden, soms van mond tot mond, meestal door het cadeau beleefd op den rug der hand te spuwen, en zoo over te reiken. Mooi pruimen is een heele kunst, veel moeilijker dan het mooie cigaretjes-rooken of odeurtjes-snuiven bij de blanke dames.

Hetzelfde Nr. van de Java-Post bevat nog een hoofdartikel over den Boroboedoer, naar aanleiding der door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde voorgenomen uitgave eener monographie over dat monument.

De Indische Mercurus.

Inhoud van No. 49: Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures, besproken door H. J. W. v. Lawiek (1st). — Klappercultuur, door Dr. J. Dekker. — Belawan en Aroebaai. — Het nieuwe gebouw der Nederlandsch-Indische Handelsbank (met afbeeldingen). — Uitvoer der voornaamste handelsartikelen tuit het vrije verkeer van Java en Madoera. — Invoer tot verbruik der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera. Kultuurberichten (De resultaten der 1912 suikercampagne op Java. — Suikerbietcultuur in Indië. — Een Inlandsche rubbermaatschappij. Enz.). — Kleine mededeelingen (De koloniale tentoonstelling te Batavia. — De ontwikkeling van de Oostkust van Borneo. — Gouvernementsontvangsten aan in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië. Enz.). — Verkeerswezen. — Financiële berichten en verslagen, benevens de overige vaste rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Onder het opschrift „Politiek onder den evenaar”, keert de heer M. van Geuns zich, in No. 29 van het Weekblad voor Indië, tegen de Indische partij.

Vooris een geïll. artikel over de inwijding van den dam te Ketoelampa. Het vervolg van „Bij de rechterlijke macht. (Uit het levensboek van een Indisch ambtenaar, 1892—1907), door W. van Delft. Verder eenige Indische penkrassen van Ofoei.

Iets over rijstbouw.

Het maandbericht over December van het Nederl. Zendinggenootschap brengt een artikel van den heer Alb. C. Kruyt over den rijstbouw in de streken om het Possomeer (Midden-Celebes), Dank zij de bemoeienissen van den civielen gezaghebber, den heer Mazee, is de bevolking meer en meer het nut van natte rijstvelden gaan inzien, die veel meer opbrengen dan de droge.

Deze natte rijstvelden dragen er ook veel toe bij om het heilendom te doen vervallen. Ik heb eens — zegt schr. — een heel boekje geschreven over al de offers en godsdienstige gebruiken, welke de Possoërs in acht nemen bij den rijstbouw. Maar al die offers en gebruiken werden alleen toegepast op de droge velden, want zooals ik reeds heb gezegd, natte rijstvelden kenden de Possoërs niet. De natte rijstvelden zijn hun niet van de vaderen overgeleverd, maar zij zijn aangelegd op last van het Gouvernement, dat Christen is. De menschen dachten er niet aan om de godsdienstige plechtigheden van den anker op de natte velden over te brengen.

Vereeniging tot natuurbescherming.

Van de hand van Dr. S. H. Koorders is te Soerabaja (E. Fuhr en Co.) verschenen een brochure getiteld: Oprichting eener Nederlandsch-Indische vereeniging tot natuurbescherming. De schrijver geeft daarin een overzicht van hetgeen in andere landen op dit gebied reeds werd tot stand gebracht en daarna wat op Java tot heden alzoo werd gedaan; de Buitenbezittingen liggen nog geheel braak.

Teekenend is het feit, dat het Nederlandsch-Ind. Landbouw-Syndicaat de uitgave van dit propagandageschrift op zich heeft willen nemen; dit pleit, zegt Dr. K., voor den ruimen, vooruitzienden blik van dat lichaam, want blijkbaar wil het bestuur streven naar een goede samenwerking en naar het voorkomen van botsingen tusschen de nieuwe N.-I. Vereeniging tot natuurbescherming, die er soms naar streeft om stukken mooie boschgronden aan landbouw en nijverheid te onttrekken, om ze als „natuurmonument” in ongerepte toestand te houden en het N.-I. Landbouw-Syndicaat, dat juist de ontginning en cultuur van boschgronden tracht te bevorderen.

Men kan tot de nuttige vereeniging als lid toe treden tegen een minimum jaarlijksche contributie van één gulden; voorzitter is Dr. S. H. Koorders te Buitenzorg.

GEOPEND
DE RIEMERSTRAAT No. 111.
Uitzending van Diners van af 80 cent en hooger.
Koude en warme Schotels en de bekende
HORS D'OEUVRE VARIEES.
O. F. DE VRIES,
v/h. Chef-Kok Hotel „Victoria”, Spuistr., Den Haag
Bekroond op verschillende Kokerijtentoonstellingen met hoogste onderscheidingen.

VERSCHEENEN bij:

N. V. Electriche Drukkerij
„LUCTOR ET EMERGO”

Den Haag - Amalia van Solmsstraat 2-4

HET GELOOF VAN DEN NIEUWEN MENSCH

DOOR

Dr. M. H. J. SCHOENMAEKERS.

DERDE HERZIENE DRUK.

(GOEDKOOPE UITGAVE.)

„Het Geloof van den Nieuwen Mensch” is een werk van zuivere psychologie en zuivere woordkunst tevens. Het zegt in concrete, doorzichtig-duidelijke en tevens warm-levende taal wat er vaag droomt in de ziel van alle waarlijk levende menschen van onzen tijd.

„Wat deze schrijver onder woorden brengt, is niet alleen, naar zijn eigen uitdrukking, „volgehouden bezonnen” en „volgehouden onge-maakt”, maar het is ook van begin tot eind werkelijk. Zijn gedachten zijn namelijk geen begrips-filosofie, maar voorzichtig verbinden van innerlijke ervaringen.

„Dit is alles, woord voor woord, werkelijkheid; innerlijke werkelijkheid, zooals wij ze dagelijks ervaren, en in de taal die de onze is.

„Dr. Schoenmaekers is, door zijn overtuiging en zijn talent, voorbestemd tot het prediken van wat door menigeen in onzen tijd als waar gevoeld en beleden wordt.”

ALBERT VERWEY.

(In „De Beweging”)

Franco per post of bij den boekhandel f1.—
Alleen ingenaaid.

Dames- en Kinder-Confectie.

GEBR. GERZON'S
MODE-
MAGAZIJNEN.

DEN HAAG - 36 VEENESTRAAT 44
- Telefoon 2526. -

STROEBEL & KROESE

Garneer-Artikelen, Mode-Fournituren, Linten,
Zijde, Fluweel, Peluche, Satinet, Voering,
Knoopen, Glacé-, Zijde-, Imit. Subde-
Tricot-Handschoenen, Dames- & Kinderkousen,
-o- Eau de Cologne & Zeep. -o-

- 4074 TELEPHOONNUMMER 4074 -
69 PIET HEINSTRAT 69

Frans van Wijk en Zonen,

24 Vlamingstraat,
- DEN HAAG. -

Huishoudelijke-, Keuken-, Badkamer-
Inrichtingen.

Officiële Berichten.

Uit de Javase Courant van 8 Nov. 1912. No. 90.
Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ambtenaar J. M. van Zevener.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderwijzeres Mej. W. F. A. A. van der Putten.

Benoemd: tot commies te Klaten F. A. de Rooy; tot ten klerk V. H. Damwijk; tot teekenaar H. A. Zimmerman.

Tijdelijk belast: met de waarneming der betrekking van adj.-inspecteur van den arbeid E. A. Boschart.

Toegevoegd: aan den ass.-resident der Palembang Bovenlanden den ambt. P. E. van der Meer Mohr; aan den in de res. Semarang geplaatsten contr. W. P. A. Klopprogge, den ambtenaar J. G. Ruesink.

Geplaatst: te Kediri de onderwijzer H. G. Straatman.

Benoemd: tot onderwijzer te Soerabaja R. H. v. Otterloo; tot onderwijzeres te Madioen Mej. A. E. Julius; te Tjimahi Mej. G. M. L. Dessauvagine; te Denak Mej. M. D. J. Welter.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Batavia M. J. F. J. Spruyt en F. W. de Buck; als commies te Batavia M. J. A. Masthoff; als ontvanger te Blinjoe H. J. van Ewijk; te Poelau Moeda K. A. Mizrop; als verificateur te Belawan Ch. N. Altheer, te Batavia G. A. Nijndorff; als boekhouder te Batavia P. W. L. Wetters.

Militair Departement.

Benoemd: tot hoofdverpleegster Mej. A. J. van Zanten.

Bevorderd: tot kapitein der infanterie P. H. de Boer, E. Sieburgh, K. W. A. Koopman, P. Schaafsma, G. K. W. F. de Vajnes van Brakell Buijs, N. J. Feenstra, A. F. Mönnich, D. H. Hardenberg en J. J. Kroes; tot ten luit. H. C. Abuijs, J. P. Wissema en D. E. P. D. van der Vecht.

Ingedeeld: bij het hoofdbureau van den generelen staf de kapitein G. J. Nijweide.

Overgeplaatst: naar Bandoeng de 2e luit.-kwartiermeester C. H. C. Waal; naar Magelang de kap.-kwartiermeester F. M. Billroth; naar Batavia de id. W. A. Rotteveel; naar Tjimahi de 1e luit.-kwartiermeester A. C. Lantinga; naar Batavia de idem C. Tissot van Patot.

Uit de Javase Courant van 15 Nov. 1912. No. 92.
Civiel Departement.

Verleend: negen maanden verlof aan den inspecteur D. A. van Ringelestein; 2 jaar aan den hoofdcommies P. A. Westhoff; een jaar aan den commies J. F. Mossel; negen maanden aan den id. H. W. Berg; elf maanden aan de onderwijzeres mej. A. E. Ch. den Berger; 9 maanden aan den onderwijzer E. W. van Vegchel.

Ontslagen: op verzoek eervol de opzichter D. J. Stenstra Toussaint; de onderwijzeres Mej. W. H. Struick du Moulin; de commies C. van Rijn; de klerk F. J. Fleur en Mej. M. A. Anthonijsz; de ambtenaar L. F. van Raemdonck.

Benoemd: tot opzichter B. O. W., M. van Leeven en J. G. Wacker; tot ambtenaar 1e kl. bij de in- en uitvoerrechten G. A. Kessing en J. H. A. Nagel; tot houtvester P. Timmer.

Belast met de waarneming der betrekking van onderwijzer bij de cultuurschool te Buitenzorg C. B. van Vooren.

Benoemd: tot controleur in de residentie Bantam H. G. Ch. L. de la Parra.

Geplaatst: in de Res. Riouw en Onderh. de controleur W. K. H. Ypes.

Ontheven: van de waarneming der betrekking van onderwijzeres te Batavia Mej. R. M. Hoven.

Benoemd: tot onderwijzer te Sitoebondo O. Tissing; te Batavia J. Rijkse.

Overgeplaatst: naar Tegal de onderwijzeres Mej. L. M. P. Jansen; naar Bandoeng de idem Mej. M. J. E. Giltay.

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres te Soerakarta Mej. A. M. Eichholtz.

Benoemd: tot ten klerk te Soerabaja J. A. M. Hohmann en H. E. Nunumete.

Militair Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den ten luit. Ch. van Teijn.

Ontslagen: op verzoek eervol de 1e luit. L. F. Geerligts.

Bevorderd: tot ten luit. der inf. Ch. E. Boode, H. Grevers, W. F. L. Latour, A. C. Koot, F. J. Haver Droeze en H. J. Verniers van der Loeff.

Overgeplaatst: bij den generelen staf de majoor der inf. F. J. Kroesen.

Ingedeeld: te Salatiga de 1e luit. der cavalerie K. G. W. baron van Wassenaer.

Benoemd: tot 3en machinist A. L. Lina; tot 2en stuurman H. L. Dekking.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op de volgende nieuwe publicaties:

Indië een wordende staat. Proeve van een beknopt overzicht van bestuur, staatszorg en geschiedenis van Ned.-Indië. Geschikt voor inrichtingen van voortgezet onderwijs, door G. van der Swan. (Met overzichtskaartje van Ned.-Indië en het Reg. Reglement van 1854). (Groningen, P. Noordhoff.)

Nederl. Oost- en West-Indië ten dienste van het onderwijs, door D. Aitton. Zesde verbeterde druk. Met platen, kaartjes en grafische figuren. (Zelfde uitgever.)

Rapporten van de commissie in Ned.-Indië voor oudheidkundig onderzoek op Java en Madoera 1911. Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Met platen. (Batavia, Albrecht en Co.: 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff.)

Indisch Genootschap. Vergadering van 22 October 1912. De betekenis van de voorgenomen onderwijs-reorganisatie in het oostelijk deel van den Ned.-Indischen Archipel. Voordracht door Mr. J. C. Kielstra met discussie.

De geschiedenis van het Compagnieschip „Blijdorp” (1723—1733). (Naar aanleiding van een schepsmodel), door J. F. L. de Balbian Verster. (Eigen Haard 7 Dec. 1912; vervolg met afb.)

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra-Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javase Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Booschapper, Revue économique, Ind. Gids, Teysmannia, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingbode, Maandbericht van het Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatsert. En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 13 Nov. 1912;
De Locomotief t/m 12 idem;
Het Soer. Handelsblad t/m idem;
De Sumatrapost t/m 15 idem;
De Sumatrabode t/m 14 idem;
Tjahaja Sumatra t/m idem;
De Indische Mercuur no. 50;
Weekblad voor Indië no. 29.
De Banier no. 34;
De Bandelier no. 10;
Koloniaal Tijdschrift no. 10;
Bandera Wolanda no. 112.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

De maandelijksche samenkomst van het Dagelijksch bestuur der Vereeniging en de Redactie-Commissie van Het Koloniaal Weekblad zal plaats hebben op Donderdag den 19den December 1912, ten 8½ ure n.m., Heulstraat 17, den Haag.
Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Volgens ontvangen mededeeling heeft het bestuur van de Indologenvereeniging te Leiden voor het Vereenigingsjaar 1912—1913 zich als volgt samengesteld:

A. D. VERHOEFF, Praeses;
E. J. BURGER, Ab-actis;
E. A. C. DEN HAMER, Quaestor;
K. TH. BEELS, Assessor I;
H. G. NAXEL, Assessor II.

Van de Afdeling Amsterdam:

VOORDRACHT van den heer M. R. SOETAN CASANGAN S.p. Onderwerp: „Een en ander ter bevordering den vooruitgang van Nederlandsch-Indië”, op Donderdag den 19den December 1912, in een der zalen van het American Hotel (ingang Marnixstraat), aanvangende 8 uur.
De spreker is Batakker en leeraar in de Maleische taal aan de Handelsscholen te Rotterdam en te Haarlem; behaalde onlangs de Hoofdakte.

Namens het bestuur:

C. DE VRIES, secretaris.

W. KALDENBACH
WONINGINRICHTINGEN
IN OUDE EN MODERNE STIJLEN
VALERIUSSTRAAT 38
's-GRAVENHAGE
TEEKENINGEN EN BEGROOTINGEN
KOSTELOOS VOOR BELANGHEBBENDEN

HAAGSCHE PHILATELISTEN-VEREENIGING

OPGERICHT 17 APRIL 1897

ERKEND BIJ KON. BESL. VAN 20 APRIL 1903, No. 58,
STAATSCOURANT No. 110.

De Vereeniging stelt zich ten doel:

10. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
20. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.

In het bijzonder tracht zij dit te doen door:

- a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
- b) het uitgeven van een tijdschrift;
- c) het vormen van een bibliotheek;
- d) het doen circuleeren van tijdschriften;
- e) het houden van verlotingen;
- f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER,
Joan Maetsuyckerstraat 28.

AANVRAAG

VOOR HET

werkend
correspondeerend **Lidmaatschap**

DER

HAAGSCHE PHILATELISTEN-VEREEN.

M.

Hierbij deel ik U mede, dat ik ^{werkend} _{correspondeerend} lid der H.P.V. wensch te worden.

Tevens verklaar ik hierbij, dat ik geen handelaar in postzegels ben of plan heb zulks te worden. Ingeval ik evenwel postzegelhandelaar zou worden, zal ik voor het lidmaatschap bedanken. *)

Naam.....
Woonplaats.....
Beroep.....
Leeftijd.....
Voorsteller.....
Hollandsche referenties.....

Handteekening.....

Datum.....

Aan den Secretaris
der H. P. V.
—
Contributie p. j. f3.- en f2.-
Entree f1.-

*) Indien men zich opgeeft voor het correspondeerend lidmaatschap vervalt deze verklaring.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur inlichtingen te oekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat 56.

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Twee dames voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; waarvan ééne met hoofd-acte middelb. Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H-acte heeft.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Drie jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Dame, m. l., Prot., West-Indische, voor gezelschap bij oude dame of voor waarnemen huishouding.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	} Javaansch. } Maleisch } gediplomeerd. } Javaansch en Maleisch. } Javaansch. } Maleisch. } Madoereesch.
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuike-Industrie.

Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.

Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Drie geg. Ond.-Officieren O.-I. L., waarvan één is gedipl. ziekenverpleger, voor eenig administratiewerk, geldinkasseeren, magazijnmeester.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen

Eene dame voor 't geven van lessen in de Fransche taal

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaiers, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikb. voor de reis naar Indië een mannelijke Inlandsche bediende.

DeHollandscheNijverheid

PLEIN 12 :: DEN HAAG

BESTE EN GOEDKOOPSTE ADRES VOOR EIGENGEMAAKTE

Dames- en Kinderondergoederen

KINDERJURKEN, KINDERMANTELS EN KINDERHOEDEN

M. VISSER v/h. A. J. RODBARD

Spuistraat 69 - 's-HAGE

Telefoon 5470.

FABRIEK EN MAGAZIJN VAN GOUDEN,

ZILVEREN EN DIAMANTWERKEN.

REPARATIE-INRICHTING.

WISBRUN & LIFMANN.
VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG.

Dames Modeartikelen.

Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen.
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOONHUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE

HOEK'S GASHAARDEN

HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG.
VRAAGT CATALOGUS. :: VRAAGT CATALOGUS.

GEBR. DE RIDDER

LEVERANCIERS VAN 1e KWALITEIT RUND-, KALF-, LAMS- EN VARKENSVLEESCH.

Specialiteit in fijne WORST en VLEESCHWAREN

Geregelde bezorging door alle wijken van

's-Gravenhage, Scheveningen en Voorburg.

VALERIUSSTRAAT - hoek Duncklerstraat - DEN HAAG.

INTERC. TELEFOON 2848.

„TRANSVALIA”

PRINS HENDRIKSTRAAT 74, DEN HAAG.

ONDERGOEDEREN

OOK IN ECHT JAEGER.

S. J. ROTTEVEEL,

Galileistraat 58. — Telefoon 3197.

Koloniale waren, Comestibles.

Telefoon H 7057.

C. P. A. NICOLAI

Specialiteit in HEEREN-MODEARTIKELEN

RUIE KEUZE. NIEUWSTE MODELLEN.

DUNKLERSTRAAT 33 HOEK VALERIUSSTRAAT.

Brengt een bezoek aan

„BOEATAN”,

Magazijn van

Indische Kunstnijverheid,

Heulstraat, Den Haag.

Vrij entrée.

THEE VAN 3—6.

Leverancier
van H.M. de
Koningin

MAISON DE BONNETERIE.

Tijdelijk HULPGEBOUW tegenover
het Stadhuis DEN HAAG.

Grootst gesorteerde Magazijnen in
elegante Dames- en Kinderconfectie.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters

„OLYMPIA-THEATER“

ELITE BIOSCOPE

PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

VAN SEVENTER & PALUDANUS

Vlamingstraat 21,
DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het
goedkoopst adres voor
Heerenkleeding naar maat.

SPECIAL ADRES voor Ultrusting.

WAT

betreft ieders belang mede bij de aanschaffing van HEEREN- en KINDERKLEEDING?

DAT

men onberispelijke coupe, soliede stoffen en prima afwerking

KRIJGT VOOR DEN LAAGSTEN PRIJS.

HET AANGEWEZEN ADRES DAARVOOR IS EN BLIJFT

LIJNKAMP's KLEEDINGMAGAZIJN

ROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT, TEGENOVER HET STADHUIS.

GROBBE = COMESTIBLES.

Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

GRANDS MAGASINS

LA BELLE DENTELLIÈRE

NOORDEINDE - DEN HAAG

Echte Kanten en
Kunstnaaldwerken

Verkoopzigtiging geheel vrij
opend van Maandag tot Vrijdag

KANTEN VOOR KABAYA'S
ASSCHECHTE LINTEN

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.

ENTRÉE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de
AVOND-VOORSTELLINGEN.

Door onze groote wekelijksche zendingen naar Indië
zijn wij in staat, onderstaande artikelen 30 % goed-
kooper aan te bieden dan de gewone winkelprijzen.

Fijne zachte Flanel f 7.95 p. blok (30 El)
Souple dunne Shirting „ 12.25 „ 54 „
Reform-stof 5.90 „ 30 „
Badhanddoeken 4.50—f 6.20 dozijn
Badstof aan 't stuk 70 cM. br. „ 0.42 per el
Sterke witte Handdoeken „ 2.75 dozijn
Mooie Theedoeken 1.80 „
Sterk Tafelgoed 160/245 1.85 stuk
Bijpassende Servetten 2.75 dozijn

STERK GRASLINNEN

(spreiengood)

85 cM. f 12.75, 100 cM. f 15.75 (60 El)
125 „ „ 12.75, 140 „ „ 15.50 42 „
150 „ „ 16.30, 163 „ „ 18.75 42 „
180 „ „ 21.80, 200 „ „ 25.80 42 „
250 „ „ 22.50 per 24 el
ook per half stukje verkrijgbaar.

LINGERIES VOOR INDIË, elegant en goedkoop.

Alle artikelen fabriceren wij vanaf de goedkoopste tot de fijnste genres.

FIRMA H. BONEFAAS, Hengelo (O.), Den Haag, Beeklaan 466. Fabriek en Export.

VACANT

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST“

LAAN v. MEERDERVOORT 187

Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van

OOSTERSCHE GERECHTEN.

ZORZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD.
BILLIJK TARIEF.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTIDATANG KEMBALI

Plat du Jour à f 1.50.

Diners vanaf f 1.75.

Uitzending van allerlei Schotels
en Gebakken met verhooging van
: : bezorgloon. : :

GALERIES MODERNES

I. DE VRIES

DEN HAAG - Hoogstraat 4

TELEFOON 815.

SPECIALITEIT IN
GEGARNEERDE EN ONGEGARNEERDE
DAMESHOEDEN

ENORME SORTERING

BILLIJKE PRIJZEN

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven

voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen.

„Oost en West“: f.....

NAAM:

WOONPLAATS:

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West“, Heul-
straat 17, Den Haag.

O. C. L. VOSVELD, Opticien, Hof-, Rijks- en Gemeenteverancier - KORTE POTEN 42. - Telefoon 3957 - 's-GRAVENHAGE.

GELIEVE S.V.P. OP NAAM EN WOONPLAATS TE LETTEN.

Specialiteit in Gouden Brillen en Pincenez, Barometers, Thermometers, Veld-, Theater- en Marinekijkers, Breukbanden, Buikbanden en verdere instrumenten. — Maatnemen en aanleggen v. Dames geschiedt door vrouwelijke behandeling.

Specialiteit in ANATOMISCHE MODELLEN.

A. A. BOLT = CONFISEUR
PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

— Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19. —

NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCHE, BLEEK- en STRIJKINRICHTING.
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS

J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.

OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.

Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen. Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.

Firma J. M. J. VAN WIELIK

Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,

LEVERANCIERS VAN

**BINNEN- EN BUITENLANDSCHE
DECORATIËN EN ORDELINTEN**
's-GRAVENHAGE.

Voor verzendingen aan particulieren (ook ter gelegenheid van het Kerstfeest) naar Oost- en West-Indië van

ECHTE HAAGSCHE HOPJES, CHOCOLADE, EXTRA FINE BONBONS, KOEK, BANKET etc. richte men zijne bestellingen aan

J. A. KRUL, Confiserie, Chocolaterie Royale
DEN HAAG, 44 Noordeinde 44.

Fournisseurs
de S. M. la Reine.

Fournisseurs
de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie

Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

**Het Weekblad voor den Handeldrijver
en Industrieelen Middenstand,**

:- verschijnt in 4 verschillende edities.

Welk vakblad heeft de meeste annonces en wordt derhalve het best gelezen?

Vraag proefnr. (maar vergeet niet uw bedrijf, opdat de voor U bestemde editie worde gezonden) en oordeel zelf.

Amstel 18, Amsterdam.

**Weekblad
voor Indië**

onder Hoofdredactie van

M. VAN GEUNS, te SOERABAJA

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneeren bij den agent voor Nederland: Uitgevers

Maatsch. „Het Gemeenschappelijk belang” Nieuwe Molstraat 20
DEN HAAG

NEDERLANDSCHE VEGETARIËRSBOND.

Secretariaat, Brochurehandel en Vegetarisch Bureau:

HEEMRAADSINGEL 217B :: ROTTERDAM,

waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn streven gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS.

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE

onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar. Bekroond propagandageschrift, franco per post f0.06. — ORTT

Brieven over gezondheid, franco per post f0.12. — Dr. ANTON KINGSFORD, Ware voeding, franco per post f0.80. — Vegetarisme een economische noodzakelijkheid, franco per post f0.94.

KOOKBOEKEN franco per post f0.17 en f0.95.

Vraagt voedingsmiddelen gesteld onder toezicht van den Nederlandschen Vegetariërsbond. — Dit geeft voldoende waarborgen.